

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Vojtěch Novotný

Návykové látky v silniční dopravě

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Bc. Jiří Říha, Ph.D.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce: 14. 4. 2016

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracoval samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Neratovicích dne 14. 4. 2016

Vojtěch Novotný

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych poděkoval JUDr. Bc. Jiřímu Říhovi, Ph.D. za cenné rady a za čas obětovaný při podnětných konzultacích.

Také bych rád poděkoval mým rodičům Mileně a Romanovi Novotným za soustavnou podporu během celého studia.

Obsah

Obsah.....	1
Úvod.....	3
1. Vymezení pojmů	5
1.1. Silniční doprava	5
1.1.1. Pojem silniční doprava pro trestněprávní část práce	5
1.1.2. Pojem silniční doprava pro správněprávní část práce	5
1.2. Návyková látka.....	6
1.2.1. Pojem návyková látka pro trestněprávní část práce	6
1.2.2. Pojem návyková látka pro správněprávní část práce.....	7
2. Hmotněprávní úprava.....	9
2.1. Trestní právo	9
2.1.1. Ohrožení pod vlivem návykové látky	9
2.1.1.1. Objekt.....	10
2.1.1.2. Objektivní stránka	11
2.1.1.2.1. Výkon zaměstnání nebo jiné činnosti.....	11
2.1.1.2.2. Stav vylučující způsobilost.....	14
2.1.1.3. Subjekt.....	17
2.1.1.4. Subjektivní stránka.....	17
2.1.1.5. Spolupachatelství a účastenství	19
2.1.1.6. Vývojová stadia.....	21
2.1.1.7. Kvalifikované skutkové podstaty	23
2.1.1.7.1. Kvalifikovaná skutková podstata podle písm. a).....	23
2.1.1.7.2. Kvalifikovaná skutková podstata podle písm. b)	25
2.1.1.7.3. Kvalifikovaná skutková podstata podle písm. c).....	26
2.1.1.8. Sankce	27
2.1.2. Obecné ohrožení a obecné ohrožení z nedbalosti.....	28
2.1.3. Opilství.....	31
2.2. Správní právo	34
2.2.1. Přestupek podle § 125c odst. 1 písm. b) ZSP	36
2.2.2. Přestupek podle § 125c odst. 1 písm. c) ZSP	38
2.2.3. Přestupek podle § 125c odst. 1 písm. d) ZSP	39
3. Procesněprávní úprava	41

3.1. Možnosti zjištění ovlivnění návykovou látkou	41
3.2. Vyšetření	42
3.2.1. Orientační vyšetření	42
3.2.2. Odborné lékařské vyšetření	44
3.3. Možnosti řidiče.....	46
3.4. Možnosti policie.....	48
Závěr	50
Seznam zkratk	51
Seznam literatury a zdrojů.....	52
Knižní publikace	52
Odborné články, příspěvky ve sbornících	53
Judikatura	53
Právní předpisy.....	56
Internetové zdroje.....	57
Metodiky a metodické pokyny	58
Ostatní zdroje	58
Resumé.....	59
Summary	60

Úvod

Hned na úvod je třeba zdůraznit, že se jedná o práci multioborovou. Návykové látky v silniční dopravě totiž nejsou pouze problémem trestněprávním, ale tato problematika ve velké míře zasahuje do práva správního, konkrétně do práva přestupkového. Z tohoto důvodu je hmotněprávní část práce rozdělena do dvou velkých kapitol, Trestní právo a Správní právo. Jelikož je však práce psaná na Katedře trestního práva, je větší důraz kladen na trestněprávní část.

Jak již název „Návykové látky v silniční dopravě“ napovídá, práce pojednává zejména o postihu jednání, které spočívá v řízení motorového a v některých případech i nemotorového vozidla pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek.

Autor si zvolil právě toto téma, neboť tato trestná a přestupková činnost je poměrně častým jevem a objevuje se i u pachatelů, kteří jinak sklony k páchání protiprávního jednání nemají. Přesto se podle názoru autora jedná o činnost velice nebezpečnou a závažnou. Zatímco u spousty daleko závažnějších trestných činů lze v mnoha případech najít nějakou pohnutu či důvod ke spáchání (například složité poměry pachatele, selhání v krizové situaci atd.), u rozebíraných trestných činů a přestupků jde v drtivé většině pouze o zjevnou bezohlednost k zájmům chráněným zákonem, nebo o risk z lenosti. Jelikož se jedná o trestné činy a přestupky ohrožovací, tak se nezřídka stane, že je takový čin dokonán, aniž by byl kdokoliv poškozen. Zdánlivě menší nebezpečnosti této trestné činnosti odpovídají i sankce, přitom stačí málo a z ohrožovacího deliktu se stává delikt poruchový, často s těmi nejzávažnějšími následky.

Vzhledem k omezenému rozsahu práce není možné dopodrobna rozebrat veškeré trestné činy a přestupky spojené s návykovými látkami v dopravě a problémy s nimi spojené. To ani není cílem práce. Řízení vozidla pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky je totiž jednání, které postihuje jak právo správní, tak právo trestní a na jednotlivých aspektech konkrétního činu pak záleží, které právo se uplatní. Práce by se proto měla zabývat výčtem těchto trestných činů a přestupků, základními informacemi o nich a hlavně vzájemnou provázaností a korelací mezi právem správním a právem trestním, ke které v této oblasti dochází. Z jednotlivých deliktů by měl být největší důraz kladen na trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky. Poslední část práce se

bude zabývat procesněprávní úpravou s důrazem na vyšetření na alkohol či jiné návykové látky, které lze považovat za specifikum této trestné a přestupkové činnosti.

1. Vymezení pojmů

Vzhledem k tomu, že práce má značné přesahy do správního práva a kromě trestných činů bude rozebírat i přestupky, je vhodné definovat si klíčové pojmy zvlášť pro trestněprávní část a zvlášť pro správněprávní část práce.

1.1. Silniční doprava

1.1.1. Pojem silniční doprava pro trestněprávní část práce

V trestním zákoníku pojem silniční doprava nenalezneme. Pro účely této práce tedy bude nutné si jej určitým způsobem definovat.

Samotný pojem doprava definuje například Říha, který říká, že „*termínem doprava se obvykle rozumí určitá zamýšlená činnost spočívající v účelném prostorovém přemísťování osob a věcí a to zpravidla s použitím dopravních cest, dopravních prostředků, energie a pracovních sil.*“ Dále pak dopravu člení mimo jiné na silniční, drážní, leteckou, vodní a nekonvenční.¹

Co se týče pojmu silniční doprava, lze jej nalézt v § 2 odst. 1 zákona o silniční dopravě. „*Silniční doprava je souhrn činností, jimiž se zajišťuje přeprava osob (linková osobní doprava, kyvadlová doprava, příležitostná osobní doprava, taxislužba), zvířat a věcí (nákladní doprava) vozidly, jakož i přemísťování vozidel samých po dálnicích, silnicích, místních komunikacích a veřejně přístupných účelových komunikacích a volném terénu.*“² Je pravdou, že tato definice je vytvořena primárně pro zákon o silniční dopravě, který upravuje silniční dopravu provozovanou za účelem podnikání. Nicméně sama o sobě a nikoliv v kontextu zákona o silniční dopravě plně vyhovuje účelům práce.

1.1.2. Pojem silniční doprava pro správněprávní část práce

Pojem silniční doprava pro správněprávní část práce bude o něco konkrétnější. Veškeré přestupky zkoumané v této práci jsou totiž obsažené v zákoně o silničním provozu. Ten upravuje „*práva a povinnosti účastníků provozu na pozemních komunikacích.*“³ Definici pozemní komunikace lze nalézt v § 2 odst. 1 zákona o

¹ Gřivna, T., Scheinost, M., Zoubková, I. a kol. *Kriminologie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, str. 375

² zákon č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, ve znění pozdějších předpisů

³ § 1 písm. a) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů

pozemních komunikacích. „*Pozemní komunikace je dopravní cesta určená k užití silničními a jinými vozidly a chodci, včetně pevných zařízení nutných pro zajištění tohoto užití a jeho bezpečnosti*“⁴ Pokud jde o klasickou pozemní komunikaci typu silnice nebo dálnice, neměl by s její klasifikací být větší problém, ten však nastává zejména u účelových komunikací. Přesnější odpověď na to, co lze za pozemní komunikaci považovat a co nikoliv, poskytuje komentář k zákonu o pozemních komunikacích. Ten říká, že za komunikaci je možno považovat hlavně takovou cestu, která funguje jako dopravní cesta a zajišťuje dopravní spojení, nikoliv pozemek, kde zcela nahodile projede vozidlo.⁵

Pro účely správněprávní části práce, tedy pro účely rozebíraných přestupků se bude silniční dopravou rozumět doprava, která je provozována na pozemních komunikacích.

1.2. Návyková látka

1.2.1. Pojem návyková látka pro trestněprávní část práce

Pojem návyková látka je v trestním právu vymezen výkladovým ustanovením v § 130 TZ. „*Návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.*“⁶ Jelínek k tomu uvádí, že výraz návyková látka není zcela na místě, jelikož návykovost není všem těmto látkám společná. Navíc se jedná o pojem značně neurčitý. Výraz návyková látka je v trestním právu širší než v právu správním, jelikož definuje návykové látky podle jejich vlastností, nikoliv taxativním výčtem. K návykovým látkám vyčteným v nařízení o seznamech návykových látek tak přistupují např. ředidla, lepidla, laky a jiné látky, které jsou schopny ovlivnit psychiku člověka.⁷ Návyková látka zde zahrnuje i alkohol, který má mezi návykovými látkami specifické postavení.

⁴ zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů

⁵ Kočí, R. *Zákon o pozemních komunikacích s komentářem, prováděcí vyhláškou a vzory správních rozhodnutí a jiných právních aktů*. 4. vydání. Praha: Leges, 2013, str. 14

⁶ zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁷ Jelínek, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 6. vydání. Praha: Leges, 2016, str. 190

1.2.2. Pojem návyková látka pro správněprávní část práce

Jednodušší situace oproti trestněprávní úpravě je v tom, že zákon o silničním provozu, který pro správněprávní část práce vymezuje pojem silniční doprava, v poznámkách pod čarou přímo odkazuje na zákon o ochraně před alkoholem, tabákovými výrobky a jinými návykovými látkami a na zákon o návykových látkách. Zákon o návykových látkách ve spojení s nařízením o seznamech návykových látek pak poskytuje taxativní výčet návykových látek, vyjma alkoholu.

Může se zdát, že zákon o silničním provozu rozlišuje mezi alkoholem a jinou návykovou látkou. Například § 5 odst. 1 písm. f) a g) výše zmíněného zákona upravuje dvě různé povinnosti řidiče, kdy jedna upravuje povinnost řidiče podrobit se vyšetření, zda není ovlivněn alkoholem a druhá povinnost řidiče podrobit se vyšetření, zda není ovlivněn jinou návykovou látkou než alkoholem. Nicméně z dikce „*jinou návykovou látkou než alkoholem*“⁸ lze dovodit, že i tento předpis řadí alkohol mezi návykové látky. Alkohol jako takový v právním řádu definován není, pouze § 2 písm. k) TabákZ definuje pojem alkoholický nápoj.

Alkoholickým nápojem je lihovina, víno a pivo a také jiné nápoje než tyto, které obsahují více než 0,5 objemového procenta alkoholu.⁹ Mohlo by se zdát, že definici alkoholického nápoje bude splňovat například i nealkoholické pivo, které sice neobsahuje 0,5 objemového procenta alkoholu, ale jeví se být pivem. Pojmy jako pivo, víno a lihovina nalezneme v zákoně o spotřebních daních a všechny musí splňovat určité objemové procento alkoholu, které je vyšší než 0,5.¹⁰¹¹ Nealkoholické pivo tedy podle zákona není ani pivem, ani alkoholickým nápojem. Je však třeba zmínit, že výše uvedené se týká alkoholického nápoje, tudíž výrobku z alkoholu, nikoliv alkoholu ve smyslu návykové látky. Nealkoholické pivo totiž většinou mizivé objemové procento alkoholu obsahuje, typicky 0,49. Je tedy otázkou, zda je možné se uvést se do stavu ovlivnění alkoholem po požití nealkoholického piva a zda je možné v takovém případě nést odpovědnost za své jednání. Zatímco první otázka je spíše z oboru medicíny a není předmětem této práce, k druhé otázce se vyjádřil Nejvyšší správní soud ve svém

⁸ zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (silniční zákon), ve znění pozdějších předpisů

⁹ zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰ Vetešník, P., Jemelka L. *Ochrana před škodlivými vlivy tabáku, alkoholu a návykových látek. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, str. 9

¹¹ zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů

rozhodnutí 8 As 59/2010. Zde řekl, že nealkoholická piva mohou obsahovat různě vysoké množství alkoholu a při nadměrné konzumaci mohou být klasifikována jako alkoholický nápoj. Požití více nealkoholických piv a z toho vzniklé ovlivnění alkoholem nezbavuje pachatele odpovědnosti za přestupek.¹²

Z výše uvedeného plyne, že návykovými látkami pro účely správněprávní části práce, jsou látky uvedené v nařízení o seznamech návykových látek a alkohol. Alkohol je potom návykovou látkou v jakékoli podobě, nikoliv jen v podobě alkoholického nápoje (typicky nealkoholické pivo, ústní voda atd.).

¹² Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 9. 2010, sp. zn. 8 As 59/2010, uveřejněný pod č. 2168 Sbírky rozhodnutí Nejvyššího správního soudu

2. Hmotněprávní úprava

Jak již bylo řečeno výše, práce se zabývá především trestním právem s poměrně velkými přesahy do práva správního. Z tohoto důvodu se jeví jako logické rozdělit i část práce, která se věnuje hmotněprávní úpravě, na dvě velké podkapitoly, a sice na Trestní právo a Správní právo.

2.1. Trestní právo

V trestněprávní části práce budou rozebrány čtyři trestné činy. Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 TZ, kterému je jakožto trestnému činu typickému pro návykové látky v silniční dopravě věnována největší pozornost. Dále trestný čin obecné ohrožení podle § 272 TZ, jeho nedbalostní varianta podle § 273 TZ a trestný čin opilství podle § 360 TZ. Poslední tři zmíněné trestné činy jistě netvoří majoritní část trestné činnosti spáchané pod vlivem návykových látek v silniční dopravě, a proto nebude jejich rozbor natolik podrobný. Spíše budou rozebrána jejich specifika.

2.1.1. Ohrožení pod vlivem návykové látky

Celé znění trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 TZ je následující:

(1) Kdo vykonává ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 havárii, dopravní nebo jinou nehodu, jinému ublížení na zdraví nebo větší škodu na cizím majetku nebo jiný závažný následek,

b) spáchá-li takový čin při výkonu zaměstnání nebo jiné činnosti, při kterých je vliv návykové látky zvláště nebezpečný, zejména řídí-li hromadný dopravní prostředek, nebo

c) byl-li za takový čin v posledních dvou letech odsouzen nebo z výkonu trestu odnětí svobody uloženého za takový čin propuštěn.¹³

¹³ zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Tento trestný čin bude podrobně rozebrán z hlediska znaků skutkové podstaty, spolupachatelství a účastenství, vývojových stadií, kvalifikovaných skutkových podstat a sankcí. Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky najdeme v hlavě VII TZ, Trestné činy obecně nebezpečné, díl 1 Trestné činy obecně ohrožující.

2.1.1.1. Objekt

Objektem, tedy zájmem chráněným trestním právem¹⁴, je v případě trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky život, zdraví a majetek lidí.¹⁵ Ostatně tento objekt je společný všem trestným činům v hlavě VII.¹⁶

Pořadí hlav v trestním zákoníku je seřazeno (pokud pomineme hlavu třináctou, která má specifické postavení) především podle důležitosti chráněných zájmů.¹⁷ Předmětná hlava VII se v TZ nachází mezi trestnými činy hospodářskými (hlava VI) a trestnými činy proti životnímu prostředí (hlava VIII). Je jisté, že zájem na ochraně životního prostředí bude nižší než zájem na ochraně života, zdraví a v mnohých případech i majetku lidí. Je ovšem otázkou, zda druhový objekt hospodářský trestných činů, tedy vztahy a zájmy, které souvisí s hospodářskou činností¹⁸, svou důležitostí převáží druhový objekt trestných činů obecně nebezpečných. V této souvislosti je nutné zmínit, že v případě trestných činů obecně nebezpečných se jedná o pouhé ohrožení nikoliv porušení objektu chráněného zákonem. Podle povahy jednotlivých trestných činů se může jednat o ohrožení konkrétní (např. trestný čin obecného ohrožení podle § 273 TZ nebo ohrožení obecně prospěšného zařízení podle § 276 TZ), či abstraktní (např. trestný čin nedovoleného ozbrojování podle § 279 TZ nebo rozebíraný trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 TZ).¹⁹

Co se předmětného trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky týče, Říha uvádí, že se jedná o abstraktně ohrožovací trestný čin, který nevyžaduje konkrétní ohrožení ani účinek na hmotném předmětu útoku, tedy že jde o čistě činnostní delikt.²⁰ Povahu tohoto trestného činu jako abstraktně ohrožovacího dobře vystihuje starší

¹⁴ Jelínek, J a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4 vydání. Praha: Leges, 2014, str. 170

¹⁵ Šámal, P. a kol. *Trestní právo hmotné.* 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, str. 798

¹⁶ tamtéž, str. 792

¹⁷ Jelínek, J a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4 vydání. Praha: Leges, 2014, str. 173-175

¹⁸ Šámal, P. a kol. *Trestní právo hmotné.* 7. Vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, str. 716

¹⁹ Draščík, A., Fremr, R., Durdík, T. Růžička M., Sotolář, A. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. II díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, str. 2153

²⁰ Říha, J. *Nové znění skutkové podstaty trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 trestního zákona (1. část).* Bulletin advokacie, 2007, č. 2, str. 33

stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR, které říká, že i v případě, kdy byla nevyvrácena či dokonce potvrzena obhajoba obviněného o jeho nezávadném způsobu jízdy pod vlivem alkoholu, je na místě pokračovat v trestním stíhání a případně vynést odsuzující rozsudek. Způsob jízdy pak pouze spoluurčuje společenskou nebezpečnost.²¹

2.1.1.2 Objektivní stránka

Objektivní stránka trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 TZ spočívá v tom, že „*pachatel vykonává ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil pod vlivem návykové látky, zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku.*“²²

Obligatorními znaky objektivní stránky trestného činu jsou jednání, následek a příčinná souvislost mezi jednáním a následkem.²³ Pokud jde o jednání, pak zde jsou dva klíčové aspekty. Za prvé, výkon zaměstnání nebo jiné činnosti, kdy může nastat ohrožení a za druhé, stav vylučující způsobilost přivolený vlivem návykové látky.

2.1.1.2.1. Výkon zaměstnání nebo jiné činnosti

Za výkon zaměstnání je možné považovat činnosti, u kterých při oslabení soustředěnosti a pohotovosti dochází k možnosti ohrožení života nebo zdraví lidí, případně k možnosti způsobení značné škody na majetku.²⁴ Příklady činností, které výše uvedené splňují a které nikoliv, nalezneme mimo jiné ve starší judikatuře.²⁵

Mezi činnosti, při jejichž výkonu může být pachatel potrestán za přečin ohrožení pod vlivem návykové látky je na prvním místě třeba zařadit nejtypičtější a pro tuto práci nejvíce relevantní činnost, a sice řízení motorového vozidla. Motorové vozidlo totiž může svou vahou a motorickou silou způsobit velice závažné následky, což dokládají četné dopravní nehody.²⁶

²¹ Rozhodnutí pléna a presidia Nejvyššího soudu, ze dne 15. 12. 1965, sp. zn. Pls 7/65, uveřejněné pod č. Rt I/66 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR

²² Jelínek, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha: Leges, 2014, str. 743

²³ Šámal, P. a kol. *Trestní právo hmotné.* 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, str. 123

²⁴ Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 2791

²⁵ Jelikož se starší judikatura vztahuje především k zákonu č. 140/1961 Sb., trestnímu zákonu, je možné, že zmíněné judikáty pojednávají o trestném činu opilství, které však v trestním zákoně nepředstavovalo trestný čin obdobný dnešnímu opilství podle § 360 TZ, ale naopak se svým významem blížilo trestnému činu ohrožení pod vlivem návykové látky. Trestný čin opilství ve smyslu jak je znám v současném trestním zákoníku se do zák. č. 40/1961 Sb., dostal až s účinností od 1. 1. 1992

²⁶ Rozhodnutí pléna a presidia Nejvyššího soudu, ze dne 15. 12. 1965, sp. zn. Pls 7/65, uveřejněné pod č. Rt I/66 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR

Podnapilý kočí, který řídí povoz na veřejné komunikaci, může být za určitých okolností odpovědný za trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky. Vyplývá tak z rozhodnutí Okresního soudu v Galante, kdy byla kočímu po srážce s automobilem zjištěna hladina 2 promile alkoholu v krvi.²⁷

Průvodčí, který sice nastoupil do služby, ale ještě nezačal vykonávat činnost průvodčího a zároveň je v podnapilém stavu, se může dopustit pokusu trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky. Tvrzení plyne z judikátu, kde bylo průvodčímu nastoupivšímu do služby naměřeno 1,84 promile alkoholu v krvi. Průvodčí do služby sice nastoupil, nicméně si pouze obhlédl vlakovou soupravu a samotnou činnost průvodčího vykonávat nezačal.²⁸ Logicky z toho plyne, že výkon činnosti průvodčího ve stavu vylučujícím způsobilost naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky.

Dále se zmíněného přečinu může dopustit lékař, který ordinuje. Výše zmíněné vychází z rozsudku Okresního soudu v Prievidzi. Soud uznal vinným lékaře, který vykonával ústavní pohotovostní službu, a to ve stavu, kdy měl v krvi nejméně 2,59 promile alkoholu.²⁹

Výše uvedené příklady z judikatury jsou však pouze příklady a mezi výkon zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých lze ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu lze zahrnout i jiné aktivity. Například řízení nebezpečných provozů nebo výkon zaměstnání v takovýchto provozech.³⁰ Nicméně všechny výše uvedené příklady jsou podle názoru autora práce zcela na místě.

Naopak judikatura vymezuje i takové činnosti, u kterých postih za trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky nehrozí.

Prvním takovým příkladem je situace spolujezdce na motocyklu. Postavení spolujezdce na motocyklu je takové, že jeho jízdu nelze považovat za výkon zaměstnání

²⁷ Rozhodnutí Okresního soudu v Galante, ze dne 25. 3. 1966, sp. zn. 2 T 40/66, uveřejněné pod č. Rt 13/66 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR

²⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR, ze dne 10. 11. 1981, sp. zn. 5 Tz 33/81, uveřejněné pod č. Rt 40/82 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČSSR

²⁹ Rozsudek Okresního soudu v Prievidzi, ze dne 24. 5. 1978, sp. zn. 2 T 239/78, uveřejněný pod č. Rt 31/79 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČSSR

³⁰ Draščík, A., Fremr, R., Durdík, T. Růžička M., Sotolář, A. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. II díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, str. 2195

nebo činnosti ve smyslu trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky.³¹ Je otázkou, zda je doposud uznávaný názor správný. Pro získání odpovědi bude třeba se zamyslet nad tím, jak spolujezdec ovlivňuje jízdu samotného motocyklu. Pokud se jedná o jízdu na postranním vozíku (tzv. sidecar), je možné s vysloveným názorem souhlasit. Spolujezdec sedící v postranním vozíku nemůže nijak ovlivnit jízdu samotného motocyklu a jeho postavení lze srovnat s postavením posádky osobního automobilu. Postihovat takovou posádku za ohrožení pod vlivem návykové látky například z důvodu, že může zasahovat do řízení, by bylo zcela absurdní. Jiná situace bude u klasického spolujezdce, který sedí za řidičem motocyklu. Takový spolujezdec může svým nakláněním významně ovlivnit chování stroje.³² U opilého spolujezdce lze předpokládat určité narušení rovnováhy a s tím spojené náklony. Podle názoru autora by bylo dobré rozpoutat diskusi nad přehodnocením uvedeného stanoviska.

Druhým příkladem je situace cyklisty, kdy se Nejvyšší soud ČSSR ve svém výkladovém stanovisku vyjádřil tak, že jízda na kole není činností ve smyslu trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky. Svůj názor odůvodňuje absencí motorové síly ve spojení s nízkou hmotností a kinetickou energií.³³ Na místě je otázka, zda toto stanovisko ob stojí i dnes. Názor o možnosti přehodnocení uvedeného stanoviska zastává například Říha. Ten ve svém článku argumentuje tím, že mopedy a malé motocykly se svou hmotností a kinetickou energií od bicyklu zas tolik neliší. Dále upozorňuje na nebezpečnost podnapilého cyklisty v tom směru, že na něj mohou reagovat ostatní účastníci silničního provozu.³⁴ S tímto názorem se nelze než ztotožnit. Navíc je v souvislosti s touto otázkou vidět jistý paradox. Cyklista je řidič podle zákona o silničním provozu, a tudíž ho lze podle téhož zákona postihovat za jízdu pod vlivem alkoholu nebo jiné omamné látky a to dokonce zákazem činnosti. Pokud však cyklista pojedí úmyslně ve stavu vylučujícím způsobilost, bude jej možné postihnout stále jen v rámci přestupkového práva a nikoliv trestněprávně. Za dané úpravy tedy dochází ke stavu, kdy je v přestupkovém řízení postihován cyklista, který si při dovolené na

³¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu, ze dne 3. 9. 1965, sp. zn. 6 Tz 38/65, publikované pod č. Rt 59/65 Sbírky rozhodnutí a sdělení Soudů ČSSR

³² BESIP. Motocyklista. Bezpečné řízení motocyklu. Jízda na motocyklu. Jízda ve dvou. [online]. [cit. 11-02-2016]. Dostupné z: <http://www.ibesip.cz/cz/motocyklista/bezpecne-rizeni-motocyklu/jizda-na-motocyklu/jizda-ve-dvou>

³³ Rozhodnutí pléna a presidia Nejvyššího soudu, ze dne 15. 12. 1965, sp. zn. Pls 7/65, uveřejněné pod č. Rt I/66 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR

³⁴ Říha, J. *Nové znění skutkové podstaty trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 trestního zákona (1. část)*. Bulletin advokacie, 2007, č. 2, str. 35-36

Šumavě spojené s výletem na kole dal k obědu jedno desetistupňové pivo a nebezpečnost jeho jednání je mizivá, a zároveň není možné v rámci trestního řízení postihnout silně opilého cyklistu, který představuje nebezpečí jak pro sebe, tak pro okolí.³⁵

Nad rámec výše uvedeného je dobré zmínit, že podle rozsudku Nejvyššího soudu „*Jede-li řidič motorového vozidla v podnapilém stavu vozidlem jenom proto, aby po dopravní nehodě zajistil lékařskou pomoc pro zraněného účastníka nehody, přichází v úvahu posuzování tohoto jednání z hlediska ustanovení o krajní nouzi.*“³⁶ Říha k tomu říká, že je to možné, avšak ve většině případů nebude splněn znak subsidiarity, a to díky dobré dostupnosti zdravotnické záchranné služby. S výše uvedeným nelze než souhlasit, neboť horní limit dojezdového času zdravotnické záchranné služby je stanoven na 20 minut a měl by být dosažitelný z nejbližší výjezdové základny zdravotnické záchranné služby.³⁷

2.1.1.2.2 Stav vylučující způsobilost

V případě posuzování toho, co je stavem vylučujícím způsobilost a co nikoliv, je třeba zdůraznit, že alkohol má, zejména při řízení motorových vozidel, specifické postavení. Přisuzovat to lze zřejmě jeho snadné zjistitelnost z dechu řidiče a také tomu, že se jedná o nejrozšířenější návykovou látku v České republice.³⁸ Pro účely naší práce je tedy třeba rozlišovat mezi alkoholem a jinými návykovými látkami.

Co se týká výkonu zaměstnání nebo jiné činnosti, vyjma řízení motorových vozidel, není pevná hranice považovaná za stav vylučující způsobilost stanovena, a to ani judikaturou. Je to především tím, že judikatura je, v oblasti činností odlišných od řízení motorových vozidel, ve vztahu k trestnému činu podle § 274 TZ, značně nerozvinutá. V jednotlivých případech tak bude třeba postupovat individuálně a

³⁵ Sankce by se v těchto dvou případech lišily i v rámci přestupkového práva, nicméně stále se jedná o přestupkové řízení. Pro více informací srov. kapitolu Správní právo.

³⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu, ze dne 19. 1. 1968, sp. zn. 1 Tz 2/68, uveřejněný pod č. Rt 19/68, Sbírký rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR

³⁷ § 5 odst. 2 zákona č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě, ve znění pozdějších předpisů

³⁸ Pro více informací o užívání alkoholu srov. studii Státního zdravotního ústavu: Sovinová, H., Csémy, L. *Užívání tabáku a alkoholu v České republice* [online]. Praha: Státní zdravotní ústav, 2014 [cit. 13-02-2016]. Dostupné z:

http://www.szu.cz/uploads/documents/czpz/MUDr._Kernova/Uzivani_tabaku_a_alkoholu_v_CR_2014.pdf

s ohledem na náplň činnosti.³⁹ S nerozvinutostí judikatury lze souhlasit a uvedený jev je možné přičítat zejména nízkému počtu spáchaných trestných činů podle § 274 TZ, které se netýkají řízení motorových vozidel. Například z 88 rozhodnutí, dostupných v online databázi rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, vztahujícím se k § 274 TZ, se jich 88 týká řízení motorových vozidel.⁴⁰

V případě řízení motorových vozidel je rozhodovací praxe bohatá a shodně považuje za stav vylučující způsobilost nejméně 1 promile alkoholu v krvi.⁴¹ Stejný názor zastává i teorie a komentářová literatura.⁴² Je třeba upozornit na to, že v daném případě se jedná o absolutní nezpůsobilost, tedy o situaci, kdy je způsobilost řídit motorová vozidla vyloučena vždy, bez ohledu na další okolnosti. Pokud je hladina alkoholu v krvi řidiče nižší, jedná se o nezpůsobilost relativní. V takovém případě bude třeba pečlivě zkoumat všechny okolnosti a zjistit, zda byla, vzhledem k osobě řídící motorové vozidlo, vyloučena způsobilost vykonávat tuto činnost.⁴³ Důkazem budou například svědecké výpovědi o chování a způsobu jízdy řidiče nebo výpovědi lékařů provádějící klinické vyšetření, případně znalecký posudek.⁴⁴ K účinkům alkoholu na řidiče motorového vozidla Nešpor uvádí, že při hladině 0,2 až 0,5 promile se snižuje schopnost rozpoznat pohybující se světla, odhadovat vzdálenost a zároveň se zvyšuje tendence riskovat. Při hladině 0,5 až 0,8 promile se pak prodlužuje reakční doba řidiče, zhoršuje se vnímání barev a odhad vzdálenosti. Při hladině 0,8 až 1,2 promile se zužuje zorné pole a dále se prodlužuje reakční čas. Nad hladinu 1,2 promile pak může nastoupit i špatná orientace. Nad rámec pak Nešpor uvádí, že vliv na řízení motorového vozidla má i stav následující po alkoholovém opojení, tzv. kocovina, a to i v případě, kdy

³⁹ Říha, J. *Nové znění skutkové podstaty trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 trestního zákona (1. část)*. Bulletin advokacie, 2007, č. 2, str. 35

⁴⁰ Online databáze rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu je dostupná z adresy:

http://nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/WebSpreadSearch

⁴¹ srov. starší Zhodnocení poznatků z rozhodování soudů o trestných činech spáchaných v silniční dopravě, ze dne 29. 6. 1984, sp. zn. Tpjf 23/84, uveřejněné pod č. Rt 36/1984 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soud ČSSR nebo novější judikaturu, např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2007, sp. zn. 5 Tdo 874/2007 uveřejněné pod č. 26/2009 Sbírkou rozhodnutí a stanovisek, dostupné na www.nsoud.cz

⁴² srov. např. Šámal, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, str. 799 nebo Jelínek, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 6. vydání. Praha: Leges, 2014, str. 399

⁴³ Jelínek, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, str. 744

⁴⁴ Zhodnocení poznatků z rozhodování soudů o trestných činech spáchaných v silniční dopravě, ze dne 29. 6. 1984, sp. zn. Tpjf 23/84, uveřejněné pod č. Rt 36/1984 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soud ČSSR

alkohol již zcela vymizel.⁴⁵ Z výše uvedeného, ač určitým způsobem zobecněného, článku lze dovodit, že ve stavu vylučujícím způsobilost řídit motorový vozidla se může nacházet i řidič, u kterého nedosahuje hladina alkoholu v krvi 1 promile.

Odlišná situace bude u řízení motorového vozidla pod vlivem jiné návykové látky než alkoholu. Zde žádná hranice, která by byla považována za absolutní nezpůsobilost řídit motorová vozidla, není. V případě, kdy je řidič přistižen při řízení motorového vozidla pod vlivem jiné návykové látky než alkoholu, nezbyde než zjistit míru ovlivnění takovou látkou na základě znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie.⁴⁶

Konečně je pak třeba dodat, že zjištění alkoholu a pravděpodobně i jiných návykových látek nemusí být provedeno objektivně, tj. ve smyslu odběru a vyšetření krve. Naopak trestní odpovědnost řidiče je možné vyvodit i na základě souhrnu jiných okolností.⁴⁷ Blíže o tom pojednává kapitola Procesněprávní úprava.

Pokud se jedná o následek trestného činu, platí již výše zmíněné, a sice že se jedná o trestný čin ohrožovací, dokonce abstraktně ohrožovací.⁴⁸ U následku je tedy vyžadována pouze možnost ohrožení zájmu chráněného trestním zákoníkem, která nad to nemusí být bezprostřední. Ohrožení života nebo zdraví lidí či možnost způsobit značnou škodu na majetku pak nastává již při samotném zahájení jízdy.⁴⁹ Hmotný předmět útok zde absentuje.

Ohledně příčinné souvislosti je pak nutné souhlasit s Říhou, který říká, že *nebezpečí pro společnost u trestných činů čistě činnostních a čistě nečinnostních (tzv. trestné činy formální) je dáno již samotným jednáním (výkonem určité činnosti nebo jejím opomenutím), které zákonodárce prohlašuje za protiprávní a které bez ohledu na výsledek postihuje jako trestný čin. Správně by se pak u těchto trestných činů neměla*

⁴⁵ Nešpor, K. *Působení alkoholu*. [online] [cit. 13-02-2016]. Dostupné z: <http://www.driverspraha.cz/download/alkohol-pusobeni.doc>

⁴⁶ Draštík, A., Fremr, R., Durdík, T. Růžička M., Sotolář, A. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. II díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, str. 2197

⁴⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2000, sp. zn. 5 Tz 202/99 uveřejněný pod č. 5/2000 Sbírkou rozhodnutí a stanovisek dostupné na www.nsoud.cz

⁴⁸ Říha, J. *Nové znění skutkové podstaty trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 trestního zákona (1. část)*. Bulletin advokacie, 2007, č. 2, str. 33

⁴⁹ Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 2791

ani zkoumat příčinná souvislost, kterou lze zkoumat pouze ve vztahu k nějakému objektivně danému výsledku, tedy u trestných činů výsledných.⁵⁰

2.1.1.3. Subjekt

Subjektem trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 TZ může být pouze fyzická osoba. Ohrožení pod vlivem návykové látky totiž chybí ve výčtu trestných činů uvedených v § 7 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob.

Z hlediska subjektu se podle některých autorů jedná o trestný čin vlastnoruční, kdy bude vyžadováno osobní jednání pachatele.⁵¹ Daná problematika však bude podrobněji rozebrána v kapitole Spolupachatelství a účastenství.

2.1.1.4. Subjektivní stránka

Ve vztahu k subjektivní stránce je důležité krátce zmínit historický vývoj této skutkové podstaty. Ohrožení pod vlivem návykové látky bylo do zákona č. 140/1964 Sb., trestního zákona přidáno novelou zákona č. 457/1990 Sb. a nahradilo tak trestný čin opilství, (nikoliv trestný čin opilství v dnešním významu, ale jakýsi předchůdce trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky). Nicméně bylo možné spáchat trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky v jeho základní skutkové podstatě pouze úmyslně. Novelou zákona č. 411/2005 Sb. pak přidáním sousloví „byť i z nedbalosti“ bylo možné tento trestný čin spáchat i nedbalostně. Jednalo se logický krok, neboť řízení vozidla je sice vždy činností úmyslnou, ale co se týče subjektivního vztahu ke stavu vylučujícímu způsoblost, je možné spáchat takový čin i z nedbalosti. Pouze úmyslná forma totiž vyvolávala problémy při prokazování úmyslu. Typickou obhajobou pak bylo tvrzení, že se řidič motorového vozidla necítil být pod vlivem a z jeho strany se jedná pouze o nedbalostní zavinění.⁵² S účinností nového trestního zákoníku pak byla opět zavedena pouze úmyslná forma zavinění. Je otázkou, co k tomu zákonodárce vedlo. Důvodová zpráva k návrhu trestního zákoníku o tom nic neříká, nicméně to znamená návrat ke zmíněným problémům při dokazování úmyslu.⁵³

⁵⁰ Říha, J. *Nové znění skutkové podstaty trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 trestního zákona (1. část)*. Bulletin advokacie, 2007, č. 2, str. 33

⁵¹ Říha, J. *Nové znění skutkové podstaty trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 trestního zákona (1. část)*. Bulletin advokacie, 2007, č. 2, str. 36

⁵² Říha, J. *Nové znění skutkové podstaty trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 trestního zákona (2. část)*. Bulletin advokacie, 2007, č. 3, str. 32

⁵³ Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestnímu zákoníku. Dostupná také v databázi na adrese www.beck-online.cz

Z obligatorních znaků skutkové podstaty je tedy nutné zavinění ve formě úmyslu, fakultativní znaky zavinění pak skutková podstata neobsahuje.⁵⁴ Úmysl jako takový se od nedbalosti liší tím, že obsahuje nejen složku intelektuální (v teorii označovanou také jako složku vědění)⁵⁵, ale navíc také složku volní, která u nedbalosti chybí. V odstupňování volní složky pak tví rozdíl mezi úmyslem přímým, kdy pachatel *chtěl způsoben uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem*,⁵⁶ a úmyslem nepřímým, kdy *pachatel věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ že je způsobí, byl s tím srozuměn*.^{57 58} Je třeba zdůraznit, že zavinění se sice vztahuje na stav vylučující způsobilost, nikoli však na samotný obsah alkoholu v krvi.⁵⁹ To v praxi znamená, že k prokázání úmyslu bude třeba prokázat, že pachatel byl alespoň srozuměn s tím, že se nachází ve stavu vylučujícím způsobilost, ale naopak nebude třeba prokazovat to, že pachatel byl srozuměn s tím, že má v krvi 1,34 promile alkoholu, tedy o 0,34 promile alkoholu více než je judikaturou stanovená hranice absolutní nezpůsobilosti. Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky je tedy teoreticky možné spáchat buď v úmyslu přímém, nebo v úmyslu nepřímém. Pokud pachatel věděl, že se nachází ve stavu vylučujícím způsobilost, není možné, aby nechtěl porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem.⁶⁰ V případě, kdy pachatel ví, že by pouze mohl být ve stavu vylučujícím způsobilost a pro tento případ je s tím srozuměn, půjde o úmysl nepřímý. Naopak, když bude pachatel bez přiměřených důvodů spoléhat na to, že se ve stavu vylučujícím způsobilost nenachází, a když se pachatel bude domnívat, že není ve stavu vylučujícím způsobilost, ač to vědět měl a mohl, půjde o nedbalost, ať již vědomou nebo nevědomou. V takových případech již pachatel bude odpovědný za přestupek podle § 125c odst. 1 písm. c) zákona o silničním provozu, k tomu blíže v kapitole Správní právo.

Konečně je třeba zdůraznit, že pachatel nemusel vědět o tom, že bude danou činnost vykonávat již v době, kdy požíval návykovou látku. Naopak pokud byl v době

⁵⁴ Blíže k subjektivní stránce trestného činu srov. Jelínek, J a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, str. 222 a násl.

⁵⁵ tamtéž str. 224

⁵⁶ § 15 odst. 1 písm. a) zák. č. 40/2009 Sb. trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁷ § 15 odst. 1 písm. b) tamtéž

⁵⁸ Herczeg, J., Jelínek, J. (ed.). Zavinění a omyl v novém trestním kodexu. In: *O novém trestním zákoníku. Sborník z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny*. Praha: Leges, 2009, str. 31-32

⁵⁹ Říha, J. *Nové znění skutkové podstaty trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 trestního zákona (2. část)*, Bulletin advokacie, 2007, č. 3, str. 32

⁶⁰ tamtéž

započetí výkonu činnosti, respektive v době pojetí úmyslu, již ve stavu nepřičetnosti, který si přivodil vlivem návykové látky, bude odpovědný za trestný čin opilství podle § 360 TZ.⁶¹

2.1.1.5. Spolupachatelství a účastenství

Jak již bylo řečeno, trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle je podle některých autorů trestným činem vlastnoručním.⁶² Pokud se jedná o trestný čin vlastnoruční, pak jej nelze spáchat v nepřímém pachatelství. Problematickou, ale bude například tato situace. Táta se 14letým synem přijedou vozem do restaurace, oba se opijí. Když se chystají domů, táta podá synovi klíče a řekne: „Budeš řídit ty, když tě chytí, nic se nestane“ a silně podnapilý syn za pokynů otce dojede až domů. Z tohoto příkladu se zdá, že trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky vlastně vlastnoruční není, a že výše zmíněné je názorným příkladem nepřímého pachatelství. Problematickým aspektem je však stav vylučující způsobilost. Je otázkou ke komu se musí vztahovat. Je nasnadě přemýšlet o tom, zda by v daném případě nepřicházelo v úvahu posoudit dané jednání jako nepřímé pachatelství trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky. O něco složitější situace by byla v případě, kdy by otec byl zcela střízlivý a syn silně podnapilý. Dle názoru autora by se opět mohlo jednat o nepřímé pachatelství, byť jde o případ spíše teoretický a zcela nepravděpodobný. Poslední možností by byla situace, kdy by syn byl zcela střízlivý a otec silně podnapilý, v daném případě by zřejmě postih za nepřímé pachatelství trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky nepřicházelo v úvahu, jelikož tzv. živý nástroj, tedy syn, by nebyl ve stavu vylučujícím způsobilost, a tedy by nebyla naplněna objektivní stránka činu jinak trestného podle § 274 TZ. Vzhledem k tomu, že v případě, kdy bude řídit podnapilý 14letý syn, bude společenská škodlivost a míra ohrožení pravděpodobně vyšší, než kdyby řídil otec (ať již podnapilý či nikoliv) bude dle názoru autora vhodnější postihovat otce za nepřímé pachatelství než nepostihovat nikoho. Vzhledem k tomu, že pojem vlastnoruční trestné činy je pouze pojem teoretický a v trestním zákoníku se nevyskytuje a naopak nastíněná situace splňuje podmínky podle § 22 odst. 2 TZ, se autor domnívá, že by se nejednalo ani o analogii v neprospěch pachatele. Z výše uvedeného je tedy patrné, že není zcela jednoznačné, zda se u trestného činu ohrožení

⁶¹ Draštík, A., Fremr, R., Durdík, T. Růžička M., Sotolář, A. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. II díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, str. 2200

⁶² Říha, J. *Nové znění skutkové podstaty trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 trestního zákona (1. část).* Bulletin advokacie, 2007, č. 2, str. 36

pod vlivem návykové látky jedná o trestný čin vlastnoruční či nikoliv, nicméně autor se kloní k názoru, že spíše nikoliv.

Spolupachatelství pak lze spáchat pouze v takové formě, kdy každý ze spolupachatelů svým jednáním naplní všechny znaky skutkové podstaty trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky. Příklad takového jednání může spočívat v tom, když dvě silně podnapilé osoby, jejichž způsobilost k řízení je vyloučena, usednou do vozu, přičemž jedna točí volantem a druhá řadí a šlape na pedály.⁶³⁶⁴

Pokud jde o účastenství, patří sem podle § 24 odst. 1 TZ organizátorství, návod a pomoc.

Organizátorství se rozumí zosnování nebo řízení. Zosnování trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky si představit lze. Organizátor se bude chtít dopravit z restaurace autem domů, jelikož se však nachází ve stavu vylučujícím způsobilost a nemá automobil, přemýšlí, jak by to udělal. Zajde si k nedaleko bydlicímu známému a požádá ho, zda by mu nepůjčil automobil, že mu jej ráno vrátí. Známy se bude domnívat, že organizátor je střízlivý, a tak mu automobil po krátkém přemlouvání půjčí. Organizátor se vrátí do restaurace a přemluví jednoho z podnapilých hostů, aby jej zavezl domů. Po cestě pak řidičovi, který má v krvi kupříkladu 1,5 promile, ukazuje cestu a naviguje ho. Jelikož svůj stav lépe zvládá, tak mu také radí, kdy má řadit a kde si má přibrzdit. Zatímco doted' bylo jednání organizátora zosnováním, od momentu rozjezdu automobilu pak lze jednání organizátora považovat za řízení ve smyslu § 24 odst. 1 písm. a TZ.

Za návod je pak podle § 24 odst. 1 písm. b. TZ považováno vzbuzení rozhodnutí spáchat trestný čin. Příkladem návodu tak může být tzv. vyhecování přáteli pachatele k tomu, aby je odvezl domů, i když ten původně zamýšlel nechat auto před restaurací a domů jít pěšky.

Pomoc se podle teorie rozděluje na pomoc fyzickou a pomoc psychickou.⁶⁵ Příklad fyzické formy pomoci poskytuje judikatura, která říká, že pomocí je

⁶³ Jelínek, J a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4. vydání. Praha: Leges, 2014, str. 313

⁶⁴ Zdá se o teoretický příklad, nicméně pro zajímavost lze uvést, že takový případ se údajně stal na Svitavsku, o tom blíže: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/cerna-kronika/silenci-v-aute-jeden-slapal-pedaly-druhy-vestoje-ridil_121246.html

⁶⁵ Šámal, P. a kol. *Trestní právo hmotné.* 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, str. 266-267

roztlačování motocyklu, jehož řidič je pod vlivem alkoholu.⁶⁶ Výše uvedené by se jistě dalo aplikovat i na automobil. Psychickou formou pomoci pak může být svěřeni osobního automobilu řidiči, o kterém pomocník ví, že je ve stavu vylučujícím způsobilost.⁶⁷ Dalším příkladem pomoci pak je podání alkoholického nápoje osobě, o které pomocník ví, že bude řídit motorové vozidlo, nebo předání řízení osobě, o níž pomocník ví, že je ve stavu vylučujícím způsobilost.⁶⁸ Konečně pomocí může být i to, že spolujezdec akceptuje nabídku opilého řidiče, aby s ním jel, a k tomu sám určí trasu jízdy. Pouhá společná jízda s opilým řidičem však trestná není.⁶⁹

2.1.1.6. Vývojová stadia

Vývojovými stádii se rozumí příprava, pokus a dokonání trestný čin.⁷⁰

Pokud jde o přípravu, tak její trestnost nepřipadá u trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky v úvahu. Jedná se totiž pouze o přečin a to jak v základní skutkové podstatě, tak ve skutkových podstatách kvalifikovaných a nikoli o zvlášť závažný zločin. *Bezrestnou přípravou by pak bylo pouhé popíjení v restauraci s úmyslem později jet vozidlem domů.*⁷¹

Jiným případem bude pokus trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky, který samozřejmě trestný bude. Vzhledem k tenké hranici mezi přípravou, která trestná není a pokusem, který trestný je, bude důležité, kdy jednání pachatele bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu.⁷² Trestný čin podle § 274 TZ je dokonán již samotným započítáním činnosti, v případě řízení motorového vozidla tedy logicky půjde o rozjetí tohoto vozidla. Samotné nastartování motorového vozidla, byť podnapilým řidičem, ještě nemůže ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu, tudíž nemůže jít o dokonání trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky, ale pouze o

⁶⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 7. 1986, sp. zn. 1 Tz 28/86, uveřejněné pod č. Rt 20/87 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČSSR

⁶⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 12. 1990, sp. zn. 11 Tz 101/90, uveřejněný pod č. Rt 21/92 Sbírkou rozhodnutí a stanovisek Nejvyšších soudů ČSFR, ČR a SR

⁶⁸ Rozsudek krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 1. 12. 1967, sp. zn. 3 To 492/67, uveřejněný pod č. Rt 44/68 Sbírkou rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR

⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 9. 1992, sp. zn. 4 Tz 27/91 uveřejněný pod č. Rt 4/93 ve Sběrce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu

⁷⁰ Jelínek, J a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 4 vydání.* Praha: Leges, 2014, str. 282

⁷¹ Říha, J. *Nové znění skutkové podstaty trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 trestního zákona (2. část)*, Bulletin advokacie, 2007, č. 3, str. 37

⁷² tamtéž

jeho pokus. Výše uvedený závěr odpovídá starší judikatuře.⁷³ Problematická situace by mohla nastat v případě, kdy by podnapilý řidič startoval vozidlo se zařazeným rychlostním stupněm a v důsledku podnapilosti zapomněl stlačit spojkový pedál. Takto startovaný vůz by sebou trhl dopředu a mohl by způsobit dokonce konkrétní následek na zdraví, životě nebo majetku, o ohrožení nemluvě. V takovém případě by i pouhé startování vozidla mohlo znamenat dokonání trestný čin ve smyslu § 274 TZ. K výše uvedenému je třeba dodat, že v případě popsaného startování vozidla se takové vozidlo v podstatě uvádí do pohybu, i když jen na malý okamžik. Logickým závěrem je tedy to, že hranice mezi pokusem trestného činu ve smyslu § 274 TZ a jeho dokonáním spočívá v uvedení vozidla do pohybu.

Pokud jde o pokus trestného činu podle § 274 TZ ve vztahu k činnosti odlišné od řízení motorových vozidel, pak zde poskytuje příklad judikatura. Toto rozhodnutí bylo již jednou zmíněno v kapitole pojednávající o objektivní stránce trestného činu. V daném případě šlo o průvodčího, který nastoupivší podnapilý do služby, ještě nezačal vykonávat činnost průvodčího, avšak šel si obhlédnout vlakovou soupravu.⁷⁴

V případě nezpůsobilého pokusu bude v úvahu připadat varianta pokusu nezpůsobilými prostředky. Lze si představit příklad pachatele, který silně podnapilý nebo pod vlivem jiné návykové látky nasedne do nepojízdného vozu. Snahou nastartovat takový automobil a odjet s ním se bude dopouštět pokusu trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 TZ nezpůsobilými prostředky. V daném případě bude pravděpodobně na místě pachatele potrestat za pokus trestného činu podle ohrožení pod vlivem návykové látky. Lze si ovšem představit i pokus nezpůsobilými prostředky, kdy bude na místě uplatnit subsidiaritu trestní represe podle § 12 odst. 2 TZ. Například, když pachatel ve stavu vylučujícím způsobilost nasedne do makety automobilu, určené pro děti, ve snaze dopravit se s její pomocí domů, domnívá se, že jde o skutečný automobil. Další variantou pokusu je příklad pachatele, který se bude domnívat, že je ve stavu vylučujícím způsobilost, třeba v důsledku nezkušenosti s požíváním návykových látek nebo v důsledku tzv. placebo efektu. Takový pachatel se pak při jízdě vozem, v takovéto domněnce, dopouští pokusu

⁷³ Zhodnocení rozhodování vojenských soudů o trestných činech vojenských, v silniční dopravě a proti majetku v socialistickém vlastnictví a odpovídajících přečinech ze dne 22. 12. 1984, sp. zn. PlsF 2/84, uveřejněné pod č. Rt 12/85 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČSSR

⁷⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 10. 11. 1981, sp. zn. 5 Tz 33/81, uveřejněné pod č. Rt 40/82 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČSSR

nezpůsobitelnými prostředky. Další dva druhy nezpůsobitelného pokusu, a sice pokus nezpůsobitelného pachatele a pokus na nezpůsobitelném předmětu útoku nebudou u trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky možné. Pokus nezpůsobitelného pachatele není možný z důvodu, že tento trestný čin může spáchat kdokoli. Pokus na nezpůsobitelném předmětu útoku nebude možný z důvodu, že hmotný předmět útoku není součástí skutkové podstaty tohoto trestného činu.

Zánik trestnosti pokusu si pak lze představit pouze jedním způsobem, a sice že pachatel dobrovolně upustí od dalšího jednání a odstraní nebezpečí z pokusu vzniklé. Typickým příkladem pak bude řidič, který se rozhodne, že ve stavu vylučujícím způsobilost pojedje vozem domů. Po nastartování, dříve než vozidlo rozjede, si řekne, že by taková jízda přece jen mohla být nebezpečná, motor zhasne a v autě přespí.

2.1.1.7. Kvalifikované skutkové podstaty

Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 TZ má 3 kvalifikované skutkové podstaty. Je třeba připomenout, že ve vztahu k těmto kvalifikovaným skutkovým podstatám postačí podle § 17 TZ zavinění ve formě nedbalosti.

2.1.1.7.1. Kvalifikovaná skutková podstata podle písm. a)

Kvalifikovaná skutková podstata podle písm. a) zní „*způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 havárii, dopravní nebo jinou nehodu, jinému ublížení na zdraví nebo větší škodu na cizím majetku nebo jiný závažný následek*“⁷⁵

Havárií se podle Sotoláře míní poškození případně zničení určitého většího technického komplexu. Jako příklad lze uvést přehradu, blok elektrárny, chemickou nebo jinou továrnu atd.⁷⁶

Pojem dopravní nehody je možné nalézt v § 47 odst. zákona o silničním provozu. Dopravní nehodou „*je událost v provozu na pozemních komunikacích, například havárie nebo srážka, která se stala nebo byla započata na pozemní komunikaci a při níž dojde k usmrcení nebo zranění osoby nebo ke škodě na majetku v*

⁷⁵ § 274 odst. 2 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku ve znění pozdějších předpisů

⁷⁶ Draščík, A., Fremr, R., Durdík, T. Růžička M., Sotolář, A. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. II díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, str. 2202

*přímé souvislosti s provozem vozidla v pohybu.*⁷⁷ Mezi znaky dopravní nehody tedy patří výskyt události na pozemní komunikaci, usmrcení nebo zranění osoby, případně škoda na majetku a souvislost vzniku takové události s provozem vozidla. Rozdíl mezi havárií a srážkou je potom spatřován v počtu vozidel. Zatímco na havárii je účastno pouze jedno vozidlo, při srážce jde o střet dvou a více účastníků silničního provozu.⁷⁸ Pokud jde o jiné druhy dopravy, jakými jsou například doprava letecká, vodní nebo železniční, je třeba pojem dopravní nehody vykládat podobně, nikoliv však v souvislosti s provozem na pozemních komunikacích.⁷⁹

Jinou nehodou se pak rozumí buď nehoda, která nespĺňuje znaky dopravní nehody (např. nehoda na uzavřené trati mimo pozemní komunikaci) nebo nehoda, která s dopravou nijak nesouvisí (např. nehoda v laboratoři).⁸⁰

Ublížení na zdraví jinému. Z dikce zákona je jasné, že nepostačí, aby pachatel ublížil pouze sám sobě. Ublížení na zdraví pak definuje přímo trestní zákoník v § 122 odst. 1 takto „*Ublížením na zdraví se rozumí takový stav záležející v poruše zdraví nebo jiném onemocnění, který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje, nikoli jen po krátkou dobu, obvyklý způsob života poškozeného a který vyžaduje lékařského ošetření.*“⁸¹ Je pak všeobecně známým faktem, že sousloví „nikoli jen po krátkou dobu“ v daném případě předpokládá znesnadnění obvyklého způsobu života, i když ne bez výjimky, po dobu minimálně sedmi dnů.

Větší škodou na majetku se podle § 138 odst. 1 TZ rozumí škoda 50 000,- Kč a více. Jak plyne z dikce zákona, musí se jednat o škodu na cizím majetku, nikoliv o škodu na majetku pachatele. Pokud se však jedná o cizí věc, je lhostejné, zda s ní pachatel v době činu nakládal oprávněně či nikoliv.⁸² Za daných podmínek by mohla nastat paradoxní situace, kdy například otec daruje auto synovi k volnému užívání. Protože otec je pracovně vytížen, dohodnou se, že vozidlo na syna převedou až za měsíc. Než tak stihnou udělat, podnapilý syn s vozidlem havaruje. Kdyby se tak stalo až

⁷⁷ § 47 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů

⁷⁸ Kovalčíková D., Štandera, J. *Zákon o provozu na pozemních komunikacích. Komentář.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, str. 119-120

⁷⁹ Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 2794

⁸⁰ Říha, J. *Nové znění skutkové podstaty trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 trestního zákona (2. část)*, Bulletin advokacie, 2007, č. 3, str. 34

⁸¹ § 122 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

⁸² Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. 10. 1992, sp. zn. 4 Tz 27/92, uveřejněný pod č. Rt 21/93 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu

po převodu vozidla, nebyl by znak škody na cizím majetku naplněn a syn by mohl odpovídat pouze za základní skutkovou podstatu trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky, jelikož se tak stalo ještě před převodem, bude syn odpovídat za trestný čin podle § 274 odst. 2 písm. a). Je ovšem nutno zmínit, že v daném případě by s nejvyšší pravděpodobností byl naplněn znak dopravní nebo jiné nehody a syn by, tak jako tak, byl odpovědný za skutkovou podstatu kvalifikovanou. Konečně je třeba dodat, že při stanovení výše škody na motorovém vozidle, v souvislosti s naplněním znaků kvalifikované skutkové podstaty trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky, je nutno vycházet z ceny, o jakou se hodnota vozu snížila. Z účelně vynaložených nákladů na opravu takového vozidla je třeba vycházet, když výši škody nelze zjistit prvním způsobem.⁸³ Ostatně stejným způsobem se určuje škoda obecně, podle § 137 TZ.

Jiným závažným následkem se potom rozumí těžká újma na zdraví, smrt poškození dobrého jména organizace nebo instituce atd.⁸⁴

Závěrem je třeba upozornit na názor, se kterým se nelze než ztotožnit. Je totiž otázkou, zda nejsou ublížení na zdraví a větší škoda na majetku v tomto ustanovení nadbytečné. Jen velice těžko si totiž lze takové následky představit, aniž by se stala událost, kterou lze podřadit pod havárii, dopravní nebo jinou nehodu.⁸⁵

2.1.1.7.2. Kvalifikovaná skutková podstata podle písm. b)

Kvalifikovaná skutková podstata podle písmena b) zní „*spáchá-li takový čin při výkonu zaměstnání nebo jiné činnosti, při kterých je vliv návykové látky zvlášť nebezpečný, zejména řídí-li hromadný dopravní prostředek*“⁸⁶

Mezi zaměstnání nebo jiné činnosti, při kterých je vliv návykové látky zvlášť nebezpečný, lze řadit jak zákonem přímo uvedené řízení hromadného prostředku, tak i jiné činnosti. U hromadného prostředku může jít o autobus, letadlo, výletní loď atd. U

⁸³ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 16. 11. 1993, sp. zn. 4 To 823/93, uveřejněné pod č. Rt 32/94 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČR

⁸⁴ Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 2794-2795

⁸⁵ Říha, J. *Nové znění skutkové podstaty trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 trestního zákona (2. část)*, Bulletin advokacie, 2007, č. 3, str. 35

⁸⁶ § 274 odst. 2 písm. b) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

jiných činností to bude například řízení technologických procesů v provozech zvláště nebezpečných, práce dispečera, pyrotechnika atd.⁸⁷⁸⁸

Literatura k danému ustanovení se zabývá pouze druhy činností. Aby byl spáchán trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky v této kvalifikované skutkové podstatě, musí se změnit charakter činnosti. Je ovšem pravdou, že k rapidnímu zvýšení nebezpečnosti takového jednání postačí i pouhá změna místa. Například silně podnapilý řidič bude představovat pro své okolí mnohem větší nebezpečí, pokud se bude pohybovat v dopravní špičce v hustém městském provozu, než když pojedje v brzkých ranních hodinách po opuštěné polní cestě. V uvedeném případě však podle názoru autora postačí, pokud toto zohlední soud při určování druhu a výměry trestu.

2.1.1.7.3. Kvalifikovaná skutková podstata podle písm. c)

Kvalifikovaná skutková podstata podle písmena c) zní „*byl-li za takový čin v posledních dvou letech odsouzen nebo z výkonu trestu odnětí svobody uloženého za takový čin propuštěn*“⁸⁹

Zde se jedná o případ tzv. speciální recidivy. Sousloví „za takový čin“ neznamená, že pachatel musel být odsouzen nebo propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody pouze za trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 TZ. Pokud byl například pachatel potrestán za obecné ohrožení podle § 272 TZ a ustanovení § 274 nebylo použito z důvodu vyloučení jednočinného souběhu trestných činů, bude možné, v případě spáchání dalšího trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky v následujících dvou letech pod odsouzení nebo propuštění, užit ustanovení § 274 odst. 2 písm. c) TZ.⁹⁰ Stejně bude nutné postupovat i v případě, kdy se ukáže, že pachatel trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky byl v posledních dvou letech odsouzen za opilství, kdy kvazideliktem byl právě trestný čin uvedený v § 274 TZ.

Odsouzením se míní pravomocné rozhodnutí o vině pachatele. Odsouzení je ovšem relevantní jedině v tom případě, že se na pachatele nehledí, jako by nebyl

⁸⁷ Draštík, A., Fremr, R., Durdík, T., Růžička M., Sotolář, A. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. II díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, str. 2203

Říha, J. *Nové znění skutkové podstaty trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 trestního zákona (2. část)*, Bulletin advokacie, 2007, č. 3, str. 35

⁸⁹ § 274 odst. 2 písm. c) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁰ Draštík, A., Fremr, R., Durdík, T., Růžička M., Sotolář, A. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. II díl.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, str. 2204

odsouzen. V případě, že je pachatel odsouzen k trestu odnětí svobody, počítá se doba dvou let od jeho propuštění.⁹¹

2.1.1.8. Sankce

U základní skutkové podstaty zákon stanoví možnost trestu odnětí svobody v délce až jeden rok, peněžitý trest nebo zákaz činnosti. U kvalifikovaných skutkových podstat pak zvyšuje délku trestu odnětí svobody na šest měsíců až tři léta. V souladu s obecnými pravidly pro ukládání trestů pak budou v úvahu připadat i některé jiné druhy trestů.

Velice častou sankcí pak bývá, a to zejména u řidičů motorových vozidel, uložení podmíněného trestu odnětí svobody, v kombinaci s trestem zákazu činnosti spočívajícím v zákazu řízení všech motorových vozidel. Pokud jde o podmíněný trest, neměl by být s jeho užitím, a to zejména s ohledem na ustanovení § 55 odst. 2 TZ, problém. Určitý problém se však může vyskytnout u trestu zákazu činnosti spočívajícího v řízení motorových vozidel. Tento trest představuje pro řadu řidičů velice citelnou, někdy tu nejzávažnější sankci. Problém spočívá v tom, že zatímco za úmyslný trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 TZ, spáchaného řidičem motorového vozidla, trest zákazu činnosti být uložen nemusí, za nedbalostní formu takového jednání, které je postihováno jako přestupek podle § 125c odst. 1 písm. c) zákona o silničním provozu, uložen být musí, a to v délce od jednoho roku do dvou let. Může se tak stát, že pachatel, který řídil vozidlo pod vlivem návykové látky, bude, například z důvodu potřeby vozidla pro výkon zaměstnání, chtít za každou cenu nebyť sankcionován zákazem činnosti. Paradoxem potom je, že zatímco u nedbalostního jednání šanci na úspěch mít nebude, u úmyslného jednání existuje teoretická možnost se takovému trestu vyhnout. V řízení o přestupku podle § 125c odst. 1 písm. c) ZSD je totiž uložení sankce zákazu činnosti obligatorní, zatímco v trestním řízení o trestném činu podle § 274 TZ fakultativní. Je však pravdou, že drtivá většina soudců trest zákazu činnosti za trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky ukládá. Někteří soudci dokonce zastávají názor, že tento trest by měl být (až na výjimky spočívající v osobách zdravotně postižených, nebo existenčně závislých na automobilu) ukládán obligatorně.⁹²

⁹³ Na druhou stranu, jsou soudci, kteří volnost v ukládání této sankce kvitují a z důvodu

⁹¹ tamtéž

⁹² Říha, J. Seminář trestního práva III, konaný dne 16. 12. 2013

⁹³ Moudrá, R. Konzultace, konaná dne 8. 3. 2016

potřeby individuálního přístupu ke každému případu by uvítali možnost uložit tuto sankci v délce trvání nižší než jeden rok.⁹⁴ Pokud jde o autora práce, tak jeho pohled na věc je ten, že co se týká ukládání sankcí v trestním řízení, bylo by dobré snížit rozpětí této sankce i pod jeden rok a zachovat její fakultativnost. Osobnost soudce totiž poskytuje dostatečnou záruku nezávislosti, nestrannosti a správného rozhodování. Problematickou je ovšem obligatornost sankce v přestupkovém řízení. Jistě by bylo dobré, ze stejného důvodu jako v řízení trestním, zavést možnost neuložit zákaz činnosti. Nicméně je nutné si uvědomit, že o vině a sankcích za přestupek nerozhodují soudci, ale pouze úředníci. Osoba úředníka pak nemusí poskytovat takovou záruku nezávislosti a nestrannosti jako osoba soudce. K tomu přistupuje fakt, že v řízení o přestupku není žádná protistrana, která by se mohla odvolat v neprospěch obviněného. Vzhledem k zákazu *reformatio in peius*, který je zakotven v § 82 SŘ se pak špatně rozhodnutí správního orgánu těžko napravuje.⁹⁵

Konečně je třeba dodat, že zákaz činnosti není možné uložit pomocníkovi, zmíněnému v podkapitole Spolupachatelství a účastenství, který akceptoval nabídku opilého řidiče, aby s ním jel, a zároveň také určil trasu jízdy. Takový trest nelze uložit, protože pomocník se v daném případě nedopouští trestné činnosti v souvislosti s řízením motorových vozidel.⁹⁶

2.1.2. Obecné ohrožení a obecné ohrožení z nedbalosti

Cílem této podkapitoly již není rozbor trestného činu obecného ohrožení podle § 272 TZ a jeho nedbalostní varianty ve stejné míře jako rozbor trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky. Cílem je zaměřit se na to, jak může být takový trestný čin spáchán v souvislosti s návykovými látkami v dopravě. Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky je totiž subsidiární k trestnému činu obecného ohrožení, ať již ve variantě úmyslné nebo nedbalostní.⁹⁷ Z tohoto důvodu bude třeba objasnit, kde leží hranice mezi těmito trestnými činy a kdy bude jednání řidiče ovlivněného návykovou látkou posuzováno jako obecné ohrožení, a kdy jako ohrožení pod vlivem návykové látky.

⁹⁴ Krupička, J. Konzultace, konaná dne 15. 2. 2016

⁹⁵ K zákazu *reformatio in peius* ve správním řízení srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 1. 2014, sp. zn. 2 Afs 67/2013

⁹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 9. 1992, sp. zn. 4 Tz 27/91 uveřejněný pod č. Rt 4/93 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu

⁹⁷ Jelínek, J a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 4 vydání. Praha: Leges, 2014, str. 742

Základním rozdílem mezi těmito trestnými činy je typ ohrožení. Zatímco trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky je trestným činem abstraktně ohrožovacím, trestný čin obecného ohrožení je trestným činem konkrétně ohrožovacím. Rozdíl spočívá v tom, že zatímco u abstraktního nebezpečí postačí pouze možnost ohrožení zájmu chráněného zákonem, u konkrétního nebezpečí musí být zájem chráněný zákonem reálně a většinou i bezprostředně ohrožen.⁹⁸ Například silně podnapilý zkušený řidič se v brzkých ranních hodinách dopraví automobilem domů z restaurace. Jízda proběhne v klidu a zcela v souladu s pravidly silničního provozu. Takový řidič sice naplní znak abstraktního nebezpečí, a to již tím, že se s vozidlem rozjede, nicméně znak konkrétního nebezpečí nenaplní, jelikož jeho jízda reálně nikoho neohrozila. U trestného činu obecného ohrožení je konkrétní nebezpečí vyjádřeno slovy „*obecné nebezpečí*“⁹⁹.

Aby však byla naplněna skutková podstata obecného ohrožení, musí takové obecné nebezpečí dosáhnout určité míry. V zákoně je to vyjádřeno slovy „*vydá lidi v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví nebo cizí majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu*“.¹⁰⁰ Z dikce zákona plyne, že se bude jednat o větší počet osob. Judikatura pak daný počet osob specifikuje na nejméně sedm.¹⁰¹ Těchto alespoň sedm osob přitom nemusí být ohroženo náraz, postačí, že k jejich ohrožení dojde v krátkém časovém intervalu postupně.¹⁰² Je důležité zdůraznit, že osoby musí být vydány v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví, nepostačí, když jim bude hrozit pouhé ublížení na zdraví. Smrtí se podle teorie rozumí smrt kmene mozkového, těžkou újmu na zdraví specifikuje ustanovení § 122 odst. 2 TZ.¹⁰³ Pokud jde o nebezpečí škody velkého rozsahu, musí být prokázáno, že zkoumané ohrožení mělo potenciál způsobit alespoň škodu velkého rozsahu, nikoli škodu v libovolné výši.¹⁰⁴ Pro splnění podmínky

⁹⁸ Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 2767

⁹⁹ § 272 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁰ tamtéž

¹⁰¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 1. 1982, sp. zn. 7 To 55/81, uveřejněné pod č. Rt 39/1982 Sbírek soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČSSR

¹⁰² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 11. 2013, sp. zn. 4 Tdo 1094/2013, uveřejněné pod č. 46/2014 Sbírek soudních rozhodnutí a stanovisek, dostupné na www.nsoud.cz

¹⁰³ Draštík, A., Fremr, R., Durdík, T. Růžička M., Sotolář, A. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. II díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, str. 2159

¹⁰⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 8. 1970, sp. zn. 7 To 7/70 uveřejněné pod č. Rt 47/1970 Sbírek soudních rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR

ohrožení cizího majetku, je pak třeba, aby škoda hrozila majetku, který nenáleží pachateli, nebo mu alespoň nenáleží výlučně.¹⁰⁵

Je pravdou, že trestný čin obecného ohrožení nemá jako jeden ze znaků skutkové podstaty uveden stav vylučující způsobilost, který si pachatel přivodil vlivem návykové látky. Na kvalifikaci pachatelova jednání tedy nemá vliv, zda byl ve stavu vylučujícím způsobilost či nikoliv. U úmyslné varianty obecného ohrožení podle § 272 TZ není rozhodující dokonce ani to, zda byl vůbec pod vlivem návykové látky. Pokud tedy silně podnapilý řidič svým jednáním naplní skutkovou podstatu trestného činu obecného ohrožení, bude lhostejno, zda je ve stavu vylučujícím způsobilost či nikoliv. Stav vylučující způsobilost pak může figurovat pouze jako obecně přitěžující okolnost při stanovení konkrétního druhu a výměry trestu.

Příklady jednání kvalifikovaného jako obecné ohrožení podle § 272 poskytuje judikatura. Často se jedná o případy kdy pachatel, ač třeba neovlivněn návykovou látkou, ujíždí před policejní hlídkou vysokou rychlostí a v hustém městském provozu.¹⁰⁶ Z rozhodovací praxe lze ale uvést i případy, kdy pachatel v době spáchání trestného činu obecného ohrožení byl pod vlivem návykové látky, a to dokonce ve stavu vylučujícím způsobilost. Příkladem je jízda řidiče, který měl v krvi přes 2 promile alkoholu a řídil nákladní automobil s návěsem. Jeho jízda pak vykazovala znaky živelnosti a neovladatelnosti a několikrát ohrozil ostatní účastníky silničního provozu.¹⁰⁷ Naopak za obecné ohrožení nelze považovat, pokud je autobus obsazený cestujícími řízen podnapilým řidičem a ke konkrétnímu ohrožení cestujících nedojde.¹⁰⁸ Takové jednání by bylo nutno kvalifikovat podle § 274 odst. 2 písm. b) TZ.

Stejnou konstrukci má i nedbalostní varianta trestného činu obecného ohrožení uvedená v § 273 TZ. Rozdíl spočívá ve formě zavinění a v kvalifikovaných skutkových podstatách. V případě nedbalostního zavinění však za určitých podmínek bude mít ovlivnění řidiče vliv na to, zda naplní pouze základní skutkovou podstatu, či skutkovou

¹⁰⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 1962, sp. zn. 5 Tz 48/62, uveřejněné pod č. Rt 20/1962 Sbírký rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR

¹⁰⁶ Srov. např. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 11. 2013, sp. zn. 4 Tdo 1094/2013, uveřejněné pod č. 46/2014 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, dostupné na www.nsoud.cz nebo Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 3. 2012 sp. zn. 7 Tdo 218/2012, dostupné na www.nsoud.cz

¹⁰⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2008, sp. zn. 7 Tdo 1321/2008, uveřejněné pod č. 33/2009 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, dostupné na www.nsoud.cz

¹⁰⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 3. 1968, sp. zn. 10 Tz 9/68, uveřejněný pod č. 5/1969 Sbírký rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR

podstatu kvalifikovanou, a to podle § 273 odst. 2 písm. b) TZ „*spáchá-li takový čin proto, že porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona*“. Pokud totiž pachatelem trestného činu obecného ohrožení z nedbalosti bude řidič ve smyslu § 2 písm. d) zákona o silničním provozu, může to, jestli je pod vlivem návykové látky či nikoliv ovlivnit kvalifikaci takového jednání. Řidič ve smyslu zákona o silničním provozu totiž jízdou pod vlivem alkoholu porušuje povinnost uloženou mu podle zákona o silničním provozu, a sice že nesmí řídit vozidlo pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky. Pokud by však takový řidič pod vlivem návykové látky nebyl a zároveň jinou důležitou povinnost neporušil, odpovídal by teoreticky pouze za základní skutkovou podstatu uvedenou v § 273 odst. 1 TZ.¹⁰⁹

2.1.3. Opilství

Poměrně specifickým trestným činem, ať již z hlediska návykových látek v silniční dopravě, tak z hlediska trestního práva vůbec, je trestný čin opilství podle § 360 TZ. Stejně jako u obecného ohrožení, ani zde není cílem rozebírat jednotlivé aspekty tohoto poměrně složitého trestného činu. Ostatně to by vydalo na samostatnou diplomovou práci. Cílem je upozornit na základní znaky a zmínit příklady toho, jak lze spáchat trestný čin opilství v souvislosti s návykovými látkami v dopravě. Zákon o trestném činu opilství říká toto.

„(1) Kdo se požitím nebo aplikací návykové látky přivede, byť i z nedbalosti, do stavu nepřičetnosti, v němž se dopustí činu jinak trestného, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let; dopustí-li se však činu jinak trestného, na který zákon stanoví trest mírnější, bude potrestán tímto trestem mírnějším.

(2) Ustanovení odstavce 1, jakož i § 26 se neužije, přivedl-li se pachatel do stavu nepřičetnosti v úmyslu spáchat trestný čin, nebo spáchal trestný čin z nedbalosti, která spočívá v tom, že se přivedl do stavu nepřičetnosti.“¹¹⁰

Odstavec první je pak samotnou skutkovou podstatou trestného činu opilství, odstavec druhý pak upravuje případy, kdy se trestný čin opilství na jednání pachatele

¹⁰⁹ Nutno uznat, že řidič ve smyslu zákona o silničním provozu, který naplní skutkovou podstatu obecného ohrožení z nedbalosti, asi v drtivé většině případů nějakou povinnost řidiče poruší, byť by se nejednalo o jízdu pod vlivem návykové látky. Je však otázkou, zda vždy půjde o povinnost důležitou či nikoliv.

¹¹⁰ § 360 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

neaplikuje. Jedná se případy tzv. *actio libera in causa dolosa* a *actio libera in causa culposa*.¹¹¹

Specifikum trestného činu opilství tkví v tom, že zákon postihuje nepřičetného pachatele. Zákon postihuje pachatele za zaviněné přivedení se do stavu nepřičetnosti, a nikoli za výsledek dosažený v tomto stavu.¹¹² Zavinění se pak logicky vztahuje pouze na přivedení se do stavu nepřičetnosti, nikoliv na čin v tomto vztahu spáchaný (tzv. kvazidelikt).¹¹³ Je nutné souhlasit s názorem některých autorů, že sankce za trestný čin opilství je poměrně tvrdá a svou tvrdostí vyjadřuje nikoliv pouze postih za přivedení se do stavu nepřičetnosti, ale také postih za kvazidelikt v takovém stavu spáchaný.¹¹⁴

Nicméně na trestné činy probírané v této práci, vyjma kvalifikovaných skutkových podstat obecného ohrožení podle § 272 TZ, bude díky jejich nižší sankci užito věty za středníkem a totiž, že bude užita sankce mírnější.

Kvazideliktem u trestného činu opilství podle § 360 TZ může být kterýkoliv trestný čin s výjimkou trestných činů podle § 384 TZ, § 385 TZ a § 388 TZ. Tyto trestné činy nemohou být kvazideliktem v důsledku své povahy.¹¹⁵ Pro potřeby práce tedy můžeme uvažovat o kvazideliktech ohrožení pod vlivem návykové látky, obecné ohrožení a obecné ohrožení z nedbalosti.

Příkladem spáchání trestného činu opilství podle § 360 TZ, kde je kvazideliktem ohrožení pod vlivem návykové látky, tak může být následující situace. Pachatel přijede za přítelkyní na celý víkend. Společně vypijí láhev vína a pohádají se. Naštvaný pachatel odejde z domu, a jelikož není v jeho silách situaci vyřešit, zamíří do nejbližší restaurace. Zde se opije tak, že se přivede do stavu nepřičetnosti. V restauraci zavřou a jeho nenapadne nic jiného, než že se dopraví domů autem. Po rozjetí vozidla pak takový pachatel dokonává trestný čin opilství s kvazideliktem ohrožení pod vlivem návykové látky. Důležité je, že pachatel původně nezamýšlel s vozidlem odjet, ale měl v plánu přespat u přítelkyně. Když se pak opíjel na zlost v místní restauraci, stále nepřemýšlel o tom, jak se dostane domů. Úmysl dojet domů vozem pak pojal již jako silně podnapilý ve stavu nepřičetnosti. Co se týká opilství s kvazideliktem obecného

¹¹¹ Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 3339

¹¹² Jelínek, J a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 4 vydání. Praha: Leges, 2014, str.

¹¹³ Langer, P. *Trestný čin opilství (1. část)*. Bulletin advokacie, 2005, č. 2, str. 59

¹¹⁴ Říha, J. *Ještě k trestnému činu opilství*. Bulletin advokacie, 2006, č. 4, str. 32

¹¹⁵ Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 3338

ohrožení podle § 272, postačí, když za stejných okolností přijede pachatel za přítelkyní nákladním automobilem s návěsem a cestou zpět pojedou po dálnici, v protisměru a několikrát ohrozí účastníky silničního provozu (viz výklad v podkapitole Obecné ohrožení). Je otázkou, jak by vypadalo opilství s kvazideliktem obecného ohrožení z nedbalosti podle § 273, nicméně spáchat takový trestný čin je teoreticky možné. Vzhledem k tomu, že nepřičetnost a zavinění jsou dvě odlišné věci, je nutné i v případě nepřičetnosti takové zavinění zkoumat. Jak již bylo řečeno výše, trestný čin opilství nepostihuje zavinění pachatele za daný trestný čin, ale pouze za uvedení se do stavu nepřičetnosti. Pokud však pachatel naplní znaky skutkové podstaty trestného činu opilství, bude nutné určit, jaký trestný čin byl kvazideliktem. V případě dvou stejných trestných činů, které se liší pouze formou kvazizavinění (právě zmiňované obecné ohrožení podle § 272 TZ a obecné ohrožení z nedbalosti podle § 273 TZ), bude forma kvazizavinění klíčová pro správnou kvalifikaci kvazideliktu. Je ovšem nanejvýš pravděpodobné, že zjišťování a dokazování formy zavinění u nepřičetného pachatele bude velice obtížné.

Jiná situace bude v případě *actio libera in causa culposa*, tedy když pachatel z nedbalosti spáchat trestný čin, přičemž nedbalost spočívá v tom, že se přivedl do stavu nepřičetnosti. Jelikož lze trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky spáchat pouze úmyslně, nebude tato varianta připadat v úvahu.

Konečně pak *actio libera in causa dolosa*, která spočívá v jednání, kdy se pachatel přivedl do stavu nepřičetnosti v úmyslu spáchat trestný čin. Úmysl pachatele se zde vztahuje jak na uvedení se do stavu nepřičetnosti, tak na spáchaný trestný čin. Zároveň musí pachatel úmysl vztahující se ke spáchání trestného činu pojmout ještě v době, kdy je přičetný. Jedná se o tzv. pití na kuráž.¹¹⁶ V takovém případě bude pachatel plně odpovědný za úmyslný trestný čin.¹¹⁷ Příklad není třeba uvádět, jelikož půjde o stejné jednání, jaké je uvedeno u jednotlivých trestných činů. Logicky pak touto formou nelze spáchat trestný čin obecného ohrožení z nedbalosti podle § 273 TZ, jelikož se jedná o trestný čin nedbalostní.

¹¹⁶ tamtéž

¹¹⁷ Jelínek, J a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 5. vydání. Praha: Leges, 2016, str. 212

2.2. Správní právo

Může se stát, že ač je jednání pachatele v souvislosti s návykovými látkami v silniční dopravě protiprávní, nenaplnuje znaky žádného trestného činu. Takové jednání může naplnit znaky některého z přestupků. Přestupky, kterých se lze dopustit v souvislosti s užíváním návykové látky a silniční dopravou, jsou upraveny v zákoně o silničním provozu. Jedná se konkrétně o 3 přestupky, a to podle § 125c odst. 1 písm. b) ZSP, § 125c odst. 1 písm. c) ZSP a § 125c odst. 1 písm. d) ZSP. Stručný popis a specifiky těchto přestupků budou předmětem této kapitoly.

Než bude přistoupeno k samotnému popisu přestupků, je nutné zdůraznit jejich společné odlišnosti od výše zkoumaných trestných činů.

Vymezených přestupků se lze dopustit pouze v provozu na pozemních komunikacích. Vyjadřuje to věta „*Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že v provozu na pozemních komunikacích...*“¹¹⁸ O tom co přesně je pozemní komunikace pak pojednává kapitola první Vymezení pojmů.

Ani jeden z výše rozebíraných trestných činů není tzv. zvláštním trestným činem, to znamená, že okruh možných subjektů těchto trestných činů není nijak omezen.¹¹⁹ Jinak je to s přestupky. U přestupků podle § 125c odst. 1 písm. a) a písm. d) ZSP je jediným možným subjektem řidič. Vyplývá to z toho, že tato ustanovení odkazují na § 5 ZSP, který upravuje povinnosti řidiče a to co řidič nesmí. K naplnění skutkové podstaty těchto dvou přestupků je tedy nutné, aby pachatel jednal v rozporu s § 5. Logicky z toho vyplývá, že aby mohl pachatel jednat v rozporu s povinnostmi a zákazy řidiče, tedy s § 5, musí být řidičem. V opačném případě by se na něj tyto povinnosti nevztahovaly. Řidič je podle zákona o silničním provozu „*účastník provozu na pozemních komunikacích, který řídí motorové nebo nemotorové vozidlo anebo tramvaj; řidičem je i jezdec na zvířeti*“¹²⁰ Tím, kdo je řidičem a kdo již ne, se zabýval také Nejvyšší správní soud. Ten mimo jiné řekl, že definičním znakem řidiče je účastenství na silničním provozu a to přímým způsobem. Neznamená to, že řidičem je pouze osoba v daný okamžik řídící vozidlo, ale na druhou stranu jím není ani osoba,

¹¹⁸ § 125c odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁹ Šámal, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, str. 105

¹²⁰ § 2 písm. d) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů

kteřá již například hodinu neřídí a popíjí v restauraci. Pokud by byl za řidiče považován pouze ten, kdo v daný okamžik řídí vozidlo, docházelo by k absurdním situacím, kdy ten by mohl být kontrolován pouze za jízdy.¹²¹ Důležité je, že subjektem daného přestupku je řidič. Co se přestupku podle § 125c odst. 1 písm. c) týče, zde podle názoru autora nemusí být subjektem řidič, ale postačí pouze osoba řídící vozidlo nebo jedoucí na zvířeti v provozu na pozemních komunikacích. Vozidlem je pak podle zákona o silničním provozu „*motorové vozidlo, nemotorové vozidlo nebo tramvaj*“¹²² Když uvedenou definici osoby řídící vozidlo srovnáme s definicí řidiče, zjistíme, že jediným rozdílem oproti definici řidiče je, že tato nezahrnuje jezdce na zvířeti. Jezdec na zvířeti je však zahrnut v samotné skutkové podstatě přestupku zvláště, a tak jde prakticky o shodný okruh subjektů. Ohledně vymezení kdy osoba řídí vozidlo nebo kdy jezdec jede na zvířeti, a kdy již nikoliv, je pak podle názoru autora nutno postupovat v souladu s výše zmíněnou judikaturou. V opačném případě by bylo skoro nemožné takový přestupek postihovat. Konečně ohledně subjektu přestupků je třeba dodat, že ačkoliv se může zdát, že tento okruh je oproti trestnímu právu zúžen, nemusí to platit bezvýjimečně. Jak již bylo popsáno v kapitole Trestní právo, cyklista nemůže být subjektem přečinu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 TZ, nicméně podle dikce zákona o silničním provozu splňuje parametry řidiče i osoby řídící vozidlo, jelikož řídí nemotorové vozidlo. Jako takový pak může být postihován za všechny tři zkoumané přestupky. V daném směru jde tedy o jisté rozšíření subjektů odpovědných za přestupky. Nad rámec je nutno dodat, že v případě, kdy osoba pachatele zmíněných přestupků nebude splňovat výše uvedené znaky řidiče, bude možno jí postihnout podle subsidiárních ustanovení v § 30 odst. 1 písm. h), písm. ch) nebo písm. i) zákona o přestupcích. Zvláštním přestupkem, který postihuje pouze možnost ohrožení zdraví lidí nebo poškození majetku, a který je tím pádem tzv. přestupkem nedokonaným je přestupek podle § 30 odst. 1 písm. g) PřesZ.¹²³ Vzhledem k omezenému rozsahu práce a ke skutečnosti, že se práce zabývá návykovými látkami pouze v silniční dopravě, budou rozebrány jen přestupky ze zákona o silničním provozu.

¹²¹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 6. 2011, sp. zn. 2 As 130/2011

¹²² § 2 písm. f) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů

¹²³ Jemelka, L., Vetešník, P. *Zákon o přestupcích a přestupkovém řízení. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 211

Další odlišnost spočívá v subjektivní stránce. U trestných činů je (pokud zákon nestanoví jinak) třeba úmyslného zavinění.¹²⁴ Přestupky mají zavinění konstruované opačně a postačí (nestanoví-li zákon jinak) zavinění nedbalostní.¹²⁵ Zavinění se tedy ve znění přestupku zmiňuje pouze v případě, že je požadován úmysl.¹²⁶

Poslední zvláštností, kterou se práce vzhledem k omezenému rozsahu nebude zabývat, ale na níž je třeba upozornit, je bodové hodnocení. Za rozebírané přestupky a trestné činy se totiž řidičům přičítají body. V případě, že řidič dosáhne 12 bodů, pozbývá právo na řízení motorového vozidla po dobu jednoho roku. Účelem tohoto systému je předejít opakovanému páchání přestupků ze strany řidičů, případně takové opakování postihovat.¹²⁷

Dříve než se bude práce zabývat jednotlivými přestupky, je nutné udělat malý historický exkurz. Zkoumané přestupky jsou totiž v zákoně o silničním provozu poměrně nově. Dříve se tyto přestupky v obdobném znění, vyjma odkazu na § 5 ZSP, o kterém je pojednáno výše, nacházely přímo v zákoně o přestupcích, a sice v § 22 odst. 1 písm. b), c), d). Jejich ukotvení v zákoně o silničním provozu se realizovalo až zákonem č. 133/2011 Sb.

2.2.1 Přestupek podle § 125c odst. 1 písm. b) ZSP

Skutková podstata přestupku podle § 125c odst. 1 písm. b) ZSP je následující. *„Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že v provozu na pozemních komunikacích v rozporu s § 5 odst. 2 písm. b) řídí vozidlo nebo jede na zvířeti bezprostředně po požití alkoholického nápoje nebo po užití jiné návykové látky nebo v takové době po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky, po kterou je ještě pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky.“*¹²⁸ Z dikce zákona je patrné, že postačí jakékoliv ovlivnění alkoholem. Na rozdíl od trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 TZ nebo od přestupku podle § 125c odst. 1 písm. c) ZSP není zde požadován stav vylučující způsobilost. V praxi se tedy bude jednat o případy, kdy

¹²⁴ § 13 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

¹²⁵ § 3 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích ve znění pozdějších předpisů

¹²⁶ Mates, P. a kol. *Základy správního práva trestního*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 83

¹²⁷ Podrobněji k bodovému hodnocení srov. § 123a a násl. zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů nebo Kočí, R., Kučerová H. *Silniční právo*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, str. 288 a násl.

¹²⁸ § 125c odst. 1 písm. b) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů

prokázaná hranice alkoholu bude nižší než 1 promile, a zároveň nebude prokázáno, že tato nižší hranice způsobila u pachatele stav vylučující způsobilost. U jiných návykových látek pak toto nebude prokázáno například na základě znaleckého posudku.

Spodní hranice, kdy se pachatel považuje za neovlivněného alkoholem, nemusí být nutně nula promile. Zjištění alkoholu může být provedeno v zásadě dvěma způsoby. První je orientační a provádí se tzv. dechovou zkouškou. Pokud je přístrojem na provádění dechové zkoušky naměřeno méně než 0,24 promile alkoholu v krvi, považuje se takové množství, vzhledem k nejpesimističtější předpokládané odchylce přístroje, která je 0,04 promile, za množství menší než 0,2 promile alkoholu v krvi. Hodnota do 0,2 promile alkoholu v krvi je pak považována za negativní zkoušku, jelikož toto množství může v těle vznikat i bez požití alkoholu.¹²⁹Druhým způsobem jak zjistit alkohol v krvi je odborné lékařské vyšetření, metodou laboratorní. Ta může být provedena plynovou chromatografií, Widmarkovou metodou, enzymatickou metodou atd. Vzorek krve přitom musí být ověřen dvěma na sobě nezávislými metodami, přičemž jedna z nich je plynová chromatografie. Vzhledem k tomu, že laboratorní metody jsou přesné a musí být celkem dvě, není zde nutné stanovovat odchylku. U laboratorních metod také platí hranice 0,2 promile alkoholu v krvi, kteréžto množství může být přítomno i v krvi abstinenta¹³⁰¹³¹

Pokud jde o jiné návykové látky než je alkohol, u 8 z nich je minimální hranice, kdy je řidič považován za ovlivněného touto látkou, stanovena nařízením vlády č. 41/2014 Sb. U kokainu je to například 25 ng/ml v krevním vzorku řidiče.¹³²

Sankcí za tento přestupek je pak pokuta od 2500 Kč do 20 000 Kč a zákaz činnosti na dobu od šesti měsíců do jednoho roku.¹³³ Bodové hodnocení takového přestupku je 7 bodů, ale pouze pokud je zjištěný obsah alkoholu u řidiče vyšší než 0,3

¹²⁹ Peršl, J. *Pracovní postup č. 114-MP-C008-08, Metodika měření alkoholu v dechu pro analyzátoři alkoholu v dechu* [online]. Brno: Český metrologický institut, 2008 [cit. 22-02-2016]. Dostupné z: <<http://www.mdcz.cz/NR/rdonlyres/6F99A93D-C324-4C85-8EAC-01D66FC5F691/0/Dokumc116pdf.pdf>>

¹³⁰ Metodický pokyn pro postup při laboratorním stanovení alkoholu (etylalkoholu) v krvi. In: *Věstník Ministerstva zdravotnictví České republiky* č. 7/2006, str. 15, dostupný také z: <<http://www.mzcr.cz/Legislativa/Soubor.ashx?souborID=9334&typ=application/pdf&nazev=V%C4%9Bstn%C3%ADk%207-2006.pdf>>

¹³¹ K dané problematice srov. také Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 9. 2010, sp. zn. 8 As 59/2010, uveřejněný pod č. 2168 Sbírky rozhodnutí Nejvyššího správního soudu

¹³² nařízení vlády č. 41/2014 Sb., o stanovení jiných návykových látek a jejich limitních hodnot, při jejichž dosažení v krevním vzorku řidiče se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou

¹³³ § 125c odst. 5 písm. c) a odst. 6 písm. b) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů

promile.¹³⁴ Dochází tak k situaci, kdy do 0,2 promile není řidič postihován vůbec, od 0,2 promile do 0,3 promile je pak postihován za přestupek, ale nikoliv bodově hodnocen, a v případě, že je množství alkoholu v krvi řidiče vyšší než 0,3 promile, je postihován za přestupek a zároveň bodově hodnocen.

2.2.2 Přestupek podle § 125c odst. 1 písm. c) ZSP

Skutková podstata přestupku podle § 125c odst. 1 písm. c) ZSP je následující. „Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že v provozu na pozemních komunikacích řídí vozidlo nebo jede na zvířeti ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodila požitím alkoholického nápoje nebo užitím jiné návykové látky.“¹³⁵ Jak vidno tento přestupek postihuje, stejně jako trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky, jízdu ve stavu vylučujícím způsobilost. Rozdíl mezi trestným činem podle § 274 a tímto přestupkem vyplývá z požadavku odlišné formy zavinění. Zatímco u trestných činů je požadováno zavinění úmyslné, pokud není stanoveno jinak, u přestupků je tomu přesně naopak.¹³⁶ Jelikož trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky je možné spáchat pouze úmyslně, bude jeho nedbalostní forma postihována právě podle tohoto přestupku.

Stavu vylučujícímu způsobilost se věnovala již podkapitola Ohrožení pod vlivem návykové látky. Závěry v této podkapitole lze aplikovat i na přestupek podle § 125c odst. 1 písm. c) ZSP. U alkoholu je hranice vylučující způsobilost řídit 1 promile, kdy se jedná o nezpůsobilost absolutní, pod touto hranicí se jedná o nezpůsobilost relativní. U jiných návykových látek je situace složitější a často je tak třeba vycházet ze znaleckých posudků, konkrétně znaleckých posudků z oboru forenzní toxikologie a psychiatrie. Forenzní toxikologie zjišťuje množství látky v těle a psychiatrie ovlivnění touto látkou.¹³⁷

Nemusí však jít jen o nedbalostní zavinění. Výše bylo zmíněno, že trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky se nemůže dopustit cyklista.¹³⁸ Takový

¹³⁴ příloha k zákonu č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů

¹³⁵ § 125c odst. 1 písm. c) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů

¹³⁶ § 13 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů a § 3 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

¹³⁷ Kučerová, H. *Zákon o silničním provozu s komentářem a judikaturou a předpisy související*. 2. vydání. Praha: Leges, 2011, str. 611-612

¹³⁸ Rozhodnutí pléna a presidia Nejvyššího soudu, ze dne 15. 12. 1965, sp. zn. Pls 7/65, uveřejněné pod č. Rt I/66 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR

cyklista však může být jako řidič nemotorového vozidla postihován právě podle tohoto ustanovení. Forma zavinění u cyklisty pak může být jak úmyslná, tak nedbalostní.

Za přestupek podle § 125c odst. 1 písm. c) ZSP lze uložit pokutu v rozmezí 25 000 Kč až 50 000 Kč a zákaz činnosti od jednoho roku do dvou let.¹³⁹ Bodové hodnocení tohoto přestupku je 7 bodů.¹⁴⁰

2.2.3. Přestupek podle § 125c odst. 1 písm. d) ZSP

Skutková podstata přestupku podle § 125c odst. 1 písm. d) ZSP je následující „Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že v provozu na pozemních komunikacích se v rozporu s § 5 odst. 1 písm. f) a g) odmítne podrobit vyšetření, zda při řízení vozidla nebo jízdě na zvířeti nebyla ovlivněna alkoholem nebo jinou návykovou látkou“¹⁴¹

Jak říká zákon, samotná povinnost je stanovena v § 5 odst. 1 písm. f) (pro alkohol) a písm. g) (pro jinou návykovou látku) ZSP. Podrobit se takové výzvě musí pouze řidič ve smyslu zákona o silničním provozu. Kdo je a kdo není řidičem, stanovil Nejvyšší správní soud, když řešil případ řidiče, který již hodinu po skončení jízdy popíjel v restauraci a odmítl vyšetření. V takovém případě již osoba není řidičem a nemá povinnost podrobit se takovému vyšetření.¹⁴² Podrobněji k vyšetření bude pojednáno v kapitole Procesněprávní úprava.

Zajímavé je potom pojetí krajní nouze v kontextu tohoto přestupku. Tvrzení řidiče, že se nepodrobí lékařskému vyšetření z důvodu, že hrozí nebezpečí odcizení jeho vozidla v průběhu takového vyšetření, Nejvyšší správní soud neuznal a takové nebezpečí srovnal například s parkováním na frekventované ulici.¹⁴³

Sankcí za odmítnutí vyšetření je pokuta od 25 000 Kč do 50 000 Kč a zákaz činnosti od jednoho roku do dvou let.¹⁴⁴ Sankce je tedy stejná jako za přestupek podle § 125c odst. 1 písm. c) ZSP, tedy za řízení ve stavu vylučujícím způsobilost. Tvrdom této sankce má podle všeho zabránit řidičům, kteří jsou pod vlivem, aby se vyhýbali

¹³⁹ § 125c odst. 5 písm. a) a odst. 6 písm. a) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů

¹⁴⁰ příloha k zákonu č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů

¹⁴¹ § 125c odst. 1 písm. d) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů

¹⁴² Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 6. 2011, sp. zn. 2 As 130/2011

¹⁴³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 1. 2006, sp. zn. 7 As 17/2005

¹⁴⁴ § 125c odst. 5 písm. a) a odst. 6 písm. a) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů

vyšetření, zda jsou ovlivněni alkoholem či jinou návykovou látkou. Je ale otázkou, zda je toto řešení správné. Pokud bude řidič pod vlivem návykové látky, ale nebude ve stavu vylučujícím způsobilost, vyplatí se mu, s ohledem na nižší sankci se vyšetření podrobit. Pokud však bude ve stavu vylučujícím způsobilost, podstupovat takové vyšetření se mu nevyplatí. Tak jako tak mu totiž bude hrozit stejná sankce, ale pokud vyšetření podstoupí a bude prokázáno úmyslné zavinění, přesouvá se z přestupkového řízení do řízení trestního. Spousta řidičů tak hřeší na to, že i když v podstatě spáchali trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky, odmítnou vyšetření a jsou stíháni pouze za přestupek. Na druhou stranu je třeba zmínit, že závěr o spáchání trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky nemusí nutně vyplývat z objektivního vyšetření, ale může být dokázán souhrnem jiných okolností.¹⁴⁵ V takovém případě by mohl být pachatel odsouzen jak za trestný čin podle § 274 TZ, tak uznán vinným za přestupek podle § 125c odst. 1 písm. d) ZSP.¹⁴⁶ Autor je ovšem toho názoru, že odsouzení pachatele za trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky na základě jiných důkazů, než objektivního vyšetření nebude v praxi příliš časté. Stejně tak je nutné zdůraznit výhodnost trestního řízení pro některé pachatele, a to z důvodu fakultativní možnosti uložení zákazu činnosti (viz podkapitola Ohrožení pod vlivem návykové látky). Jak bylo nastíněno, stávající řešení má své pro i proti. Nicméně autor je toho názoru, že by bylo dobré zvážit možnost zpřísnění trestní represe a zařazení této skutkové podstaty do trestního práva.

¹⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. 5. 2009, sp. zn. 3 Tdo 509/2009,

¹⁴⁶ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 2. 2. 2011, sp. zn. 8 Tdo 78/2011, uveřejněné pod č. 3/2012 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, dostupné na www.nsoud.cz

3. Procesněprávní úprava

Poté, co byla probrána hmotněprávní úprava, bude vhodné probrat úpravu procesněprávní. Vzhledem k omezenému rozsahu práce je jasné, že nebude možné popsat všechny problémy a specifika trestního a přestupkového řízení. Ostatně, bylo by to i nadbytečné, jelikož jak trestní, tak přestupkové řízení probíhá standardně, bez významnějších odchylek. Daleko zajímavější bude zaměřit se na postup před zahájením trestního stíhání, případně řízení o přestupku. V této části tedy budou rozebrány především možnosti zjištění ovlivnění řidiče alkoholem nebo jinou návykovou látkou, vyšetření jakožto nejčastější prostředek při zjišťování takového ovlivnění, možnosti řidiče a možnosti policie při takovém postupu.

3.1. Možnosti zjištění ovlivnění návykovou látkou

V práci již bylo nastíněno, že zjištění, do jaké míry je řidič ovlivněn návykovou látkou, nemusí nutně vyplývat z objektivního zjištění, tj. odběrem a vyšetřením krve. Vyplývá tak především z judikatury, která sice řeší hlavně problém použitelnosti výsledku dechové zkoušky za předešlé úpravy, kdy samotná dechová zkouška nepostačovala, nicméně logicky lze vyvodit i výše uvedený závěr. Míru ovlivnění řidiče alkoholem lze totiž dokázat i např. „z druhu a množství alkoholických nápojů požitých před jízdou řidičem, z doby, kdy k požití došlo, ze způsobu jízdy, z celkového chování řidiče před nehodou i po ní apod.“¹⁴⁷ Jako důkazu může být použito lékařských zpráv, znaleckých posudků, svědeckých výpovědí atd.¹⁴⁸ Výše uvedené podporuje i trestní řád v § 89 odst. 2, který říká, že „za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci.“¹⁴⁹

V podstatě stejná situace je i u řízení přestupkového, kdy Nejvyšší správní soud ve svém rozhodnutí citoval zmíněný judikát a řekl, že jeho závěry se stejně uplatní i na oblast správního trestání.¹⁵⁰ Konečně pak správní řád v § 51 říká, že „K provedení důkazu lze užít všech důkazních prostředků, které jsou vhodné ke zjištění stavu věci a které nejsou získány nebo provedeny v rozporu s právními předpisy.“¹⁵¹

¹⁴⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2000, sp. zn. 5 Tz 202/99 uveřejněný pod č. 5/2000 Sbírky rozhodnutí a stanovisek dostupný na www.nsoud.cz

¹⁴⁸ tamtéž

¹⁴⁹ zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

¹⁵⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 29. 8. 2007, sp. zn. 1 As 11/2007

¹⁵¹ zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

I přes výše uvedené je v celku logické, že objektivní zjišťování ovlivnění řidiče návykovou látkou bude u návykových látek v silniční dopravě dominovat. Vzhledem k omezenému rozsahu práce a k tomu, že objektivní zjišťování hladiny návykové látky v krvi řidiče vyšetřením je charakteristické právě pro tuto trestnou a přestupkovou činnost, bude nejlepší zaměřit se právě na vyšetření, a to zejména při silniční kontrole.

3.2. Vyšetření

Jak již bylo řečeno výše, v případě objektivního zjištění množství návykové látky v krvi řidiče mluvíme o tzv. vyšetření. Výzva k podrobení se vyšetření může být učiněna od policisty, vojenského policisty, zaměstnavatele, ošetřujícího lékaře nebo strážníka obecní policie.¹⁵² Pojem vyšetření je pak specifikován zákonem o ochraně před alkoholem, tabákovými výrobky a jinými návykovými látkami. Vyšetření se dělí na orientační vyšetření a odborné lékařské vyšetření.

3.2.1. Orientační vyšetření

Orientační vyšetření zahrnuje dechovou zkoušku, odběr slin nebo stěr z kůže nebo sliznic.¹⁵³ Orientační vyšetření může provést i ten, kdo je oprávněn řidiče k takovému vyšetření vyzvat, nemusí to být lékař, a lze ho provádět přímo při klasické silniční kontrole. Je tak na vyzyvateři, povětšinou policistovi, zda vyšetření provede či nikoliv. Ten se pro tento účel může řídit chováním řidiče, komunikací a jeho celkovým vzhledem.¹⁵⁴ Zajímavý návrh přináší Blažejovský, který říká, že by bylo dobré, kdyby policista mohl provést tzv. psychomotorický test. Ten by měl vypadat tak, že policista vyzve řidiče k několika jednoduchým cvikům, nechá jej zodpovědět pár otázek a vypočítat několik jednoduchých úloh. Mimo jiné pak argumentuje ušetřením finančních prostředků, a to zejména u návykových látek odlišných od alkoholu, jejichž orientační vyšetření jsou dražší. Na základě tohoto testu by se pak policista mohl rozhodnout pro další postup.¹⁵⁵ Autor zastává názor, že ohledně zavedení možnosti policie provádět psychomotorický test je třeba postupovat nanejvýš opatrně. Je totiž možné, že policista a kontrolovaná osoba si navzájem nebudou sympatičtí. Ze strany policie by pak šlo o celkem účinný nástroj jak zcela legálně zdržet, případně zesměšnit nesympatického

¹⁵² § 5 odst. 1 písm. f) a písm. g) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů

¹⁵³ § 2 písm. o) zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

¹⁵⁴ Blažejovský, M. *Drogy v dopravě*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, str. 76-77

¹⁵⁵ tamtéž, str. 82

řidiče, který se však ničím neprovinil. Mohlo by tak například dojít k situaci, kdy se řidič neohradí proti nezákonnému jednání policie, ve strachu z možného fyzického cvičení či početních úloh přímo na frekventované ulici.

Pokud jde o alkohol, pak zde orientační vyšetření provádí policista analyzátozem, což je „měřidlo určené ke stanovení hmotnostní koncentrace etanolu ve vydechovaném vzduchu, který vzniká v plicních alveolách“¹⁵⁶ Policie pak používá různé typy detekce, nejčastěji elektronické přístroje Lion nebo Dräger. Údaje naměřené těmito přístroji při obyčejném měření však nelze použít jako důkaz ve správním nebo trestním řízení.¹⁵⁷ Aby bylo možné orientační měření použít jako důkaz a vynechat odborné lékařské vyšetření, je nutné provést tzv. odborné měření. Za odborné měření je označováno provedení dechové zkoušky analyzátozem, který splňuje podmínky stanovené vyhláškou Ministerstva průmyslu a obchodu č. 345/2002 Sb., kterou se stanoví měřidla k povinnému ověřování a měřidla podléhající schválení typu.¹⁵⁸ K odbornému vyšetření jsou pak používány pouze přístroje Dräger.¹⁵⁹ Pokud je výsledek při odborném měření pozitivní, měl by policista měření po 5 minutách opakovat a v případě, že měření nepřekračuje předepsané rozdíly, je možné se s ním spokojit.¹⁶⁰ V takovém případě se odborné lékařské vyšetření neprovede.¹⁶¹ V případě, že však řidič tento způsob vyšetření odmítne, provede se rovnou odborné lékařské vyšetření.

Jiné návykové látky než alkohol se pak zjišťují pouze orientačně, a obdoba odborného měření (viz výše) u nich neexistuje. Orientační vyšetření na jinou návykovou látku než alkohol pak slouží k tomu, aby se policista rozhodl, zda řidiče vyzve k odbornému lékařskému vyšetření. Nicméně, orientační vyšetření není třeba provádět,

¹⁵⁶ čl. 54 písm. a) závazného pokynu policejního prezidenta č. 160/2009, kterým se upravuje postup na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu

¹⁵⁷ Policie ČR. Časté dotazy. *Jak dechová zkouška probíhá? Jaká zařízení policie při kontrolách využívá?* [online]. [cit. 26-02-2016]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/caste-dotazy-alkohol.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

¹⁵⁸ čl. 54 písm. b) závazného pokynu policejního prezidenta č. 160/2009, kterým se upravuje postup na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu

¹⁵⁹ Policie ČR. Časté dotazy. *Jak dechová zkouška probíhá? Jaká zařízení policie při kontrolách využívá?* [online]. [cit. 26-02-2016]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/caste-dotazy-alkohol.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

¹⁶⁰ čl. 56 odst. 5 závazného pokynu policejního prezidenta č. 160/2009, kterým se upravuje postup na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu

¹⁶¹ § 16 odst. 2 zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

pokud z celkového chování a vystupování řidiče vyplývá jednoznačné podezření, že je ovlivněn návykovou látkou a zároveň po provedení dechové zkoušky bylo vyloučeno požití alkoholu.¹⁶² Z detekčních testů, které policie používá lze zmínit například DrugWipe 5+, DrugWipe 5S a v omezeném množství také DrugTest 5000.¹⁶³ Nejčastěji používaný DrugWipe potom využívá detekci z potu nebo slin řidiče.¹⁶⁴

Je třeba dodat, že na rozdíl od alkoholu je zjištění jiné návykové látky složitější a povětšinou i nákladnější záležitost. Zatímco alkohol bývá z řidiče cítit a většina lidí si dokáže představit účinky alkoholu už jen proto, že někdy v životě člověka v takovém stavu minimálně viděla, u návykových látek je situace obtížnější. Alkohol je pouze jeden s podobnými účinky, návykových látek odlišných od alkoholu je nepřehledné množství, každá s odlišným účinkem. Ovlivnění některými návykovými látkami může být těžší rozpoznat než ovlivnění alkoholem. Konečně pak cena za náustek na detekci alkoholu je kolem 2 Kč/kus a cena provedeného testu DrugWipe 5S je více než 500 Kč/kus.¹⁶⁵ Autor se domnívá, že je zde značný deficit, který však není toliko problémem právním, ale spíše technickým. Je třeba vyčkat na dobu, až budou detekční přístroje kvalitnější a hlavně cenově dostupnější. Zatím je nutné konstatovat, že pravděpodobnost, že pachatel unikne postihu za přestupek nebo trestný čin je vyšší v případech, kdy bude řídit pod vlivem jiné návykové látky než alkoholu.

3.2.2. Odborné lékařské vyšetření

Odborné lékařské vyšetření se provádí cíleným klinickým vyšetřením a dechovou zkouškou nebo odběrem biologického materiálu, zejména odběrem vzorku krve, moči, slin, vlasů nebo stěru z kůže či sliznic.¹⁶⁶ Zatímco orientační vyšetření nemusí provádět poskytovatel zdravotních služeb, v případě odborného lékařského vyšetření to poskytovatel zdravotních služeb být musí.¹⁶⁷ Dopravu do zdravotnického zařízení zajišťuje ten, kdo řidiče k takovému vyšetření vyzval, tedy Policie ČR.¹⁶⁸

¹⁶² čl. 61 odst. 2 závazného pokynu policejního prezidenta č. 160/2009, kterým se upravuje postup na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu

¹⁶³ Policie ČR. Zveřejněné informace 2014. *Přístroje k detekci návykových látek*. [online]. [cit. 27-02-2016]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/pristroje-k-detekci-navykovych-latek.aspx>

¹⁶⁴ Blažejovský, M. *Drogy v dopravě*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, str. 107

¹⁶⁵ tamtéž, str. 82

¹⁶⁶ § 2 písm. o), písm. p) a písm. q) zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

¹⁶⁷ § 16 odst. 5 tamtéž

¹⁶⁸ Blažejovský, M. *Drogy v dopravě*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, str. 84

Náklady na dopravu a vyšetření pak hradí buď vyzyvatel, tedy Policie ČR v případě, že je výsledek negativní nebo řidič, „*prokáže-li se při odborném lékařském vyšetření osob, které vykonávají činnost, při níž by mohly ohrozit život nebo zdraví svoje anebo dalších osob nebo při níž by mohly poškodit majetek, přítomnost alkoholu nebo jiné návykové látky*“¹⁶⁹ Záměrně je zde přesná citace stanoviska, a nikoliv pouze slovo pozitivní. Může se totiž stát, ať již pochybením nebo z jiného důvodu, že odborné lékařské vyšetření sice bude s pozitivním výsledkem, ale neprokáže se, že vyšetřovaná osoba vykonávala činnost, při níž by mohla ohrozit život nebo zdraví svoje anebo dalších osob nebo při níž by mohla poškodit majetek. V takovém případě je podle názoru autora plně v souladu s výše uvedeným stanoviskem, když náklady na vyšetření zaplatí vyzyvatel, tedy Policie ČR. Složitější situace by nastala v případě, kdy by bylo vyšetření pozitivní, prokázalo se, že vyšetřovaný vykonával činnost, při níž by mohl ohrozit život nebo zdraví svoje anebo dalších osob nebo při níž by mohl poškodit majetek, ale nebylo by jej možné stíhat ani pro trestný čin, ani pro přestupek, například z důvodu nedostatku přičetnosti. Jelikož však uvedené stanovisko nepodmiňuje případnou úhradu rozsudkem nebo rozhodnutím o přestupku, má autor za to, že v takovém případě by vyšetření hradil řidič. Je otázkou, jestli by nebylo dobré přehodnotit výše uvedené stanovisko a podmínit úhradu vyšetření odsuzujícím rozsudkem či rozhodnutím o vině za spáchaný přestupek.

Mezi jednotlivé druhy metod odborného lékařského vyšetření patří například imunochemické metody, chromatografické metody, hmotnostní spektrometrie, spektrofotometrie a jednoduché chemické testy.¹⁷⁰ Mezi konkrétní metody potom patří např. plynová chromatografie, Widmarkova metoda, enzymatická metoda atd. U alkoholu potom platí, že vzorek krve musí být ověřen dvěma na sobě nezávislými metodami, přičemž jedna z nich je plynová chromatografie.¹⁷¹ U jiných návykových látek je doporučena kombinace metod imunochemických a metod chromatografických, využívajících k detekci hmotnostní spektrometrii.¹⁷² Konkrétní postup pak vypadá tak,

¹⁶⁹ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. 6. 2012, sp. zn. Cpjn 205/2011, uveřejněné pod č. 86/2012 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, dostupné na www.nsoud.cz

¹⁷⁰ Blažejovský, M. *Drogy v dopravě*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, str. 111-116

¹⁷¹ Metodický pokyn pro postup při laboratorním stanovení alkoholu (etylalkoholu) v krvi. In: *Věstník Ministerstva zdravotnictví České republiky* č. 7/2006, str. 13 – 15. Dostupný také z: <http://www.mzcr.cz/Legislativa/Soubor.ashx?souborID=9334&typ=application/pdf&nazev=V%C4%9Bstn%C3%ADk%207-2006.pdf>

¹⁷² Metodický pokyn pro postup při toxikologickém vyšetření specifikovaných návykových látek v krvi a nebo v moči. In: *Věstník Ministerstva zdravotnictví České republiky* č. 9/2012, str. 2. Dostupný také z: <http://www.mzcr.cz/legislativa/Soubor.ashx?souborID=16404&typ=application/pdf&nazev=ZDRAVOTNICTVI%2009-12.pdf>

že lékař odebere biologický materiál, ze kterého poté toxikolog pomocí laboratorních metod určí koncentraci návykové látky v kontrolním vzorku a z této koncentrace nakonec lékař-psychiatr určí míru ovlivnění řidiče touto látkou.¹⁷³ Rozebírání laboratorních metod však není předmětem právní práce.

3.3. Možnosti řidiče

Poté co bylo rozebráno orientační vyšetření při silniční kontrole a následné odborné lékařské vyšetření, bude namísto podívat se na možnosti řidiče v případě, kdy je k takovému vyšetření vyzván, tedy zejména při silniční kontrole.

Řidič má v takovém případě logicky dvě možnosti, buď se takovému vyšetření podrobit či nikoliv. V případě, že se vyšetření plně podrobí, a to je provedeno správně, je objektivně zjištěno, zda je pod vlivem návykové látky či nikoliv. U alkoholu pak může být i bez dalšího zjištěno, že se řidič nachází ve stavu vylučujícím způsobilost řídit vozidlo. V takovém případě řidič moc možností nemá a jeho obhajoba může v hraničních situacích směřovat na rozporování toho, zda pod vlivem návykové látky řídil, či nikoliv. Pokud se prokáže, že vozidlo opravdu řídil, bude podle míry ovlivnění stíhán za jeden z výše zmíněných přestupků či trestných činů.

Složitější situace nastane, když řidič takové vyšetření odmítne. Je otázkou, co již je za odmítnutí vyšetření považováno a co nikoliv. Zákon v § 5 odst. 1 písm. f) a písm. g) ZSP, na které odkazuje ustanovení výše rozebíraného přestupku spočívajícího v odmítnutí vyšetření, říká, že povinností řidiče je podrobit se na výzvu vymezeného okruhu osob vyšetření podle zvláštního právního předpisu. Zvláštním právním předpisem je zde zákon o ochraně před alkoholem, tabákovými výrobky a jinými návykovými látkami. Ten charakterizuje vyšetření tak, jak bylo popsáno výše. Z tohoto důvodu je třeba se domnívat, že řidič nemůže odmítnout jakékoliv z těchto vyšetření, ať se jedná o například o dechovou zkoušku, odběr slin či odběr krve lékařem při odborném lékařském vyšetření. I v případě, že se bude jednat o opakovanou dechovou zkoušku či o orientační vyšetření s následným odborným lékařským vyšetřením nebo o jinou kombinaci, nemůže řidič podle názoru autora odmítnout ani jedno z dílčích vyšetření.¹⁷⁴ Podle názoru ministerstva dopravy by však nebylo na místě stíhat řidiče za

¹⁷³ Blažejovský, M. *Drogy v dopravě*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, str. 111

¹⁷⁴ Stejný názor zastává i ministerstvo dopravy, k tomu srov. Ministerstvo dopravy. *Metodika k usměrňování některých správních činností obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a krajských úřadů*

přestupek spočívající v odmítnutí vyšetření v situaci, kdy je provedena dechová zkouška na alkohol, která postačuje jako důkaz o ovlivnění řidiče alkoholem, odborné lékařské vyšetření již není třeba a přesto je k němu řidič vyzván a odmítne jej.¹⁷⁵ Stejný názor zastává i Josef, který jej podporuje tvrzením, že znění zákona v § 16 odst. 2 TabákZ je kategorické, když říká jasně, že odborné lékařské vyšetření se neprovede.¹⁷⁶ Tento závěr se jeví logickým, kdy v takovém případě by řidič musel toto vyšetření uhradit. V důsledku by tedy v podstatě platil za nadbytečné důkazy proti své osobě. Na druhou stranu, i když by náklady na vyšetření a dopravu hradil řidič, policii by takové nadbytečné vyšetření stálo čas a zbytečné úsilí. Autor je tedy toho názoru, že pokud by se nejednalo o osobní mstu ze strany policie, bude pro obě strany výhodnější, když se v tomto případě odborné lékařské vyšetření neprovede a situace popsaná ministerstvem dopravy bude velice vzácným jevem.

Další otázkou je, jestli řidič může z nějakého důvodu odmítnout vyšetření, kterému má povinnost se podrobit. Trochu napovídá starší znění skutkové podstaty přestupku spočívající v odmítnutí vyšetření. Do 31. 7. 2011 bylo totiž znění této skutkové podstaty s dovětkem „*ačkoliv takové vyšetření není spojeno s nebezpečím pro jeho zdraví.*“¹⁷⁷ Nicméně i nyní lze v takovém případě uvažovat o krajní nouzi, nehledě na to, že výše uvedená formulace je zakotvena v zákoně o policii a o vojenské policii¹⁷⁸. Pokud jde o orientační vyšetření, asi si nelze představit situaci, kdy je takové vyšetření spojeno s nebezpečím pro život nebo zdraví řidiče. Jiná situace může nastat v případě odborného lékařského vyšetření a s tím spojeným odběrem krve. Nicméně k tomuto problému se vyjádřil Nejvyšší správní soud, který řekl, že odborné lékařské vyšetření je prováděno dostatečně kvalifikovanou osobou na to, aby ta sama rozpoznala možné nebezpečí hrozící vyšetřovanému.¹⁷⁹

Konečně je pak třeba dodat, že řidič má možnost požadovat odběr krve i v případě, kdy byla provedena dechová zkouška, kterou je možné použít jako přímý

v souvislosti s novelizací zákonů č. 361/2000 Sb. a č. 379/2005 Sb. zákonem č. 274/2008 Sb., č.j. 285/2009-160-OST/, str. 5. Dostupná také z: <http://www.osbid.cz/wp-content/uploads/metodika1.pdf>

¹⁷⁵ tamtéž, str. 6

¹⁷⁶ Josef, F. „Objektivní“ zjištění výše alkoholu v krvi aneb důsledky odmítnutí podrobit se na výzvu lékařskému vyšetření. Bulletin advokacie, 2012, č. 10, str. 37

¹⁷⁷ § 22 odst. 1 písm. d) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění do 31. 7. 2011

^{178 178} § 67 odst. 3 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů a § 39 odst. 3 zákona č. 300/2013 Sb., o Vojenské policii a o změně některých zákonů (zákon o Vojenské policii)

¹⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 6. 2008, sp. zn. 8 As 11/2007, uveřejněný pod č. 2308 Sbírky Nejvyššího správního soudu

důkaz a odborné lékařské vyšetření již není třeba. Vyplývá tak ze zákona o policii a o vojenské policii.¹⁸⁰ Naproti tomu ze zákona o obecní policii nic takového nevyplývá. V důsledku to tedy znamená, že v případě výzvy strážníka obecní policie řidič takové oprávnění nemá, na rozdíl od výzvy policisty nebo vojenského policisty. Autor je toho názoru, že uvedená situace není zcela v pořádku a je na zvážení, zda toto právo řidiče nezačlenit přímo do zákona o silničním provozu.

3.4. Možnosti policie

Stejně jako byly rozebrány možnosti řidiče, když je vyzván k vyšetření, je nezbytné rozebrat i možnosti policie v případě, když řidiče k vyšetření vyzývá a také možnosti v situaci, kdy je orientační vyšetření pozitivní. Povinnosti řidiče uvedené v § 5 odst. 1 písm. f) a písm. g) ZSP odpovídá oprávnění policisty v § 124 odst. 10 písm. f) a písm. g) ZSP.

V případě alkoholu je policista oprávněn vyzvat řidiče k orientačnímu vyšetření, aniž by pojal podezření. Vyzvat k odbornému lékařskému vyšetření by pak policista měl v případě, kdy je orientační vyšetření s pozitivním výsledkem provedeno analyzátořem, který nesplňuje předepsané podmínky, je překročen stanovený rozdíl v naměřené hodnotě v rámci opakovaného odborného měření, řidič provedení odborného lékařského vyšetření žádá, řidič odmítl orientační vyšetření, bylo provedeno orientační vyšetření s pozitivním výsledkem nebo je podezření na spáchání trestného činu, při kterém došlo k usmrcení nebo těžké újmě na zdraví nebo v případě, kdy to policista vzhledem k okolnostem případu považuje za nezbytně nutné.¹⁸¹

V případě jiných návykových látek než alkoholu by měl policista k orientačnímu vyšetření přistoupit v případě, že nabude podezření, že řidič návykovou látku požil. Podezření policista získává hlavně z chování a vystupování osoby. Policista dokonce ani orientační test provádět nemusí, pokud bylo dechovou zkouškou vyloučeno požití alkoholu a z chování osoby přesto jednoznačně vyplývá podezření, že je ovlivněna

¹⁸⁰ § 67 odst. 4 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů a § 39 odst. 4 zákona č. 300/2013 Sb., o Vojenské policii a o změně některých zákonů (zákon o Vojenské policii)

¹⁸¹ čl. 55 a čl. 58 závazného pokynu policejního prezidenta č. 160/2009, kterým se upravuje postup na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu

návykovou látkou. V případě pozitivního výsledku pak logicky musí policista vyzvat k odbornému lékařskému vyšetření vždy.¹⁸²

Je jasné, že v případě pozitivního výsledku vyšetření či v případě odmítnutí takového vyšetření není na místě, aby řidič pokračoval v jízdě. Na druhou stranu, policie nemůže rozhodovat o vině za přestupek či trestný čin a ukládat tresty. Zmíněné přestupky také nelze vyřešit v blokovém řízení. Zde má policie několik možností, které připadají v úvahu, a sice zabránit řidiči v jízdě podle § 118a ZSP, zadržet řidiči řidičský průkaz podle § 118b ZSP, zakázat řidiči jízdu na nezbytně nutnou dobu podle § 124 odst. 10 písm. e) ZSP, vybrat kauci podle § 124a ZSP či zajistit vozidlo nebo osvědčení o registraci vozidla podle § 124c ZSP.

¹⁸² čl. 61 a čl. 62 závazného pokynu policejního prezidenta č. 160/2009, kterým se upravuje postup na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu

Závěr

Jak bylo naznačeno v úvodu práce, daná problematika nebyla rozpracována zcela do detailu, ale naopak byl v práci poskytnut přehled jednotlivých deliktů a jejich problematických aspektů v souhrnu. Zároveň byl v této oblasti podroben zkoumání vztah mezi právem trestním a právem správním. Prací se prolíná řada problémů s následnými návrhy de lege ferenda či názory autora.

Z těch nejzásadnějších je třeba zmínit například otázku, zda by nebylo vhodné přehodnotit stanovisko ohledně beztrestnosti spolujezdce na motocyklu. Spolujezdec na motocyklu totiž může svými náklony ovlivnit chování samotného motocyklu, a přesto zatím platí názor, že jej za trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky stíhat nelze.

Dalším problémem je sankcionování trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky v trestním právu a rozebíraných přestupků ve správním právu, zejména ve vztahu k trestu zákazu činnosti. Zákaz činnosti je často i v trestním řízení pro pachatele tou nejcitelnější sankcí. U společensky méně škodlivého jednání, které je pouhým přestupkem, však musí být trest zákazu činnosti uložen obligatorně, zatímco u trestného činu je možnost trest zákazu činnosti neuložit.

V práci také padl například návrh, zda by nebylo dobré zamyslet se nad přesunutím přestupku podle § 125c odst. 1 písm. d) ZSP, který spočívá v odmítnutí podrobit se vyšetření, do práva trestního, jelikož tento přestupek může být velmi snadno pachatelem zneužit k odvrácení hrozícího trestního stíhání.

Konečně z procesněprávní úpravy je pak třeba podle názoru autora opravdu důsledně zvážit, zda by bylo vhodné dát policii pravomoc provádět takzvaný psychomotorický test.

Tak jako tak je vidět, že dané téma je velice rozsáhlé a poskytuje celou řadu problémů. Ač se může zdát, že jde o trestnou činnost spíše lehčí, v mnoha případech dokonce o činnost přestupkovou, následky způsobené při případné nehodě zaviněné právě ovlivněním návykovou látkou mohou být fatální. Rozhodně by bylo dobré této problematice věnovat více pozornosti.

Seznam zkratk

NSNL/ nařízení o seznamech návykových látek – nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, ve znění pozdějších předpisů

PřesZ / zákon o přestupcích – zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

TabákZ / zákon o ochraně před alkoholem, tabákovými výrobky a jinými návykovými látkami – zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

TOPO / zákon o trestní odpovědnosti právnických osob – zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů

TŘ / trestní řád – zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

TZ / trestní zákoník – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

SŘ / správní řád – zákon č. 500/2004 Sb. správní řád, ve znění pozdějších předpisů

ZNL / zákon o návykových látkách – zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

ZOP / zákon o obecní policii – zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů

ZPČR / zákon o policii – zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

ZPK / zákon o pozemních komunikacích – zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů

ZSD / zákon o silniční dopravě – zákon č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, ve znění pozdějších předpisů

ZSpotř / zákon o spotřebních daních – zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů

ZSP / zákon o silničním provozu – zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů

ZVP/ zákon o vojenské policii – zákon č. 300/2013 Sb., o Vojenské policii a o změně některých zákonů (zákon o Vojenské policii), ve znění pozdějších předpisů

Seznam literatury a zdrojů

Knížní publikace

- BLAŽEJOVSKÝ, Marek. *Drogy v dopravě*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, 188 s. ISBN 978-80-7478-903-8
- DRAŠTÍK, Antonín, FREMR, Robert, DURDÍK, Tomáš., RŮŽIČKA Miroslav, SOTOLÁŘ, Alexander a kolektiv. *Trestní zákoník. Komentář. II díl*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, 1696 s. ISBN 978-80-7478-790-4
- GRŮVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kolektiv. *Kriminologie*. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, 536 s. ISBN 978-80-7478-614-3
- JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 4* vydání. Praha: Leges, 2014, 976 s. ISBN 978-80-7502-044-4
- JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 5* vydání. Praha: Leges, 2016, 976 s. ISBN 978-80-7502-120-5
- JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 6. vydání. Praha: Leges, 2016, 1280 s. ISBN 978-80-7502-106-9
- JEMELKA, Luboš., VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o přestupcích a přestupkovém řízení. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 632 s. ISBN 978-80-7400-501-50
- KOČÍ, Roman. *Zákon o pozemních komunikacích s komentářem, prováděcí vyhláškou a vzory správních rozhodnutí a jiných právních aktů*. 4. vydání. Praha: Leges, 2013, 440 s. ISBN 978-80-87576-51-9
- KOČÍ, Roman, KUČEROVÁ Helena. *Silniční právo*. 1 vydání. Praha: Leges, 2009, 413 s. ISBN 978-80-87212-10-3
- KOVALČÍKOVÁ Daniela, ŠTANDERA, Jan. *Zákon o provozu na pozemních komunikacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, 438 s. ISBN 978-80-7400-418-6
- KUČEROVÁ, Helena. *Zákon o silničním provozu s komentářem a judikaturou a předpisy související*. 2. vydání. Praha: Leges, 2011, 720 s. ISBN 978-80-87576-01-4

- MATES, Pavel a kol. *Základy správního práva trestního*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 204 s. ISBN 978-80-7400-567-1
- VETEŠNÍK, Pavel, JEMELKA Luboš. *Ochrana před škodlivými vlivy tabáku, alkoholu a návykových látek. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, 348 s. ISBN 978-80-7400-399-8
- ŠÁMAL, Pavel a kolektiv. *Trestní právo hmotné*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, 1040 s. ISBN 978-80-7478-616-7
- ŠÁMAL, Pavel a kolektiv *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 2150 s. ISBN 978-80-7400-428-5

Odborné články, příspěvky ve sbornících

- HERCZEG, Jiří, JELÍNEK, Jiří (ed.). Zavinění a omyl v novém trestním kodexu. In: *O novém trestním zákoníku. Sborník z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnícké dny*. Praha: Leges, 2009, s. 31-41. ISBN 978-80-87212-21-9.
- JOSEF, Filip. „Objektivní“ zjištění výše alkoholu v krvi aneb důsledky odmítnutí podrobit se na výzvu lékařskému vyšetření. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 10, str. 36-38
- LANGER, Petr. *Trestný čin opilství (1. část)*. *Bulletin advokacie*, 2005, č. 2, str. 55-59
- ŘÍHA, Jiří. *Ještě k trestnému činu opilství*. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 4, str. 32-36
- ŘÍHA, Jiří. *Nové znění skutkové podstaty trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 trestního zákona (1. část)*. *Bulletin advokacie*, 2007, č. 2, str. 30-37
- ŘÍHA, J. *Nové znění skutkové podstaty trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 trestního zákona (2. část)*. *Bulletin advokacie*, 2007, č. 3, str. 32-40

Judikatura

- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 1962, sp. zn. 5 Tz 48/62, uveřejněné ve Sbírce rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR pod č. Rt 20/1962

- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 3. 9. 1965, sp. zn. 6 Tz 38/65, publikované pod č. Rt 59/65 Sbírký rozhodnutí a sdělení Soudů ČSSR
- Rozhodnutí pléna a presidia Nejvyššího soudu, ze dne 15. 12. 1965, sp. zn. Pls 7/65, uveřejněné pod č. Rt I/66 Sbírký rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR
- Rozhodnutí Okresního soudu v Galantě ze dne 25. 3. 1966, sp. zn. 2 T 40/66, uveřejněné pod č. Rt 13/67 Sbírký rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR
- Rozsudek krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 1. 12. 1967, sp. zn. 3 To 492/67, uveřejněný pod č. Rt 44/68 Sbírký rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 1968, sp. zn. 1 Tz 2/68, uveřejněný pod č. Rt 19/68, Sbírký rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 3. 1968, sp. zn. 10 Tz 9/68, uveřejněný pod č. 5/1969 ve Sbírci rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR
- Rozsudek Okresního soudu v Prievidzi ze dne 24. 5. 1978, sp. zn. 2 T 239/78, uveřejněný pod č. Rt 31/79 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČSSR
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 10. 11. 1981, sp. zn. 5 Tz 33/81, uveřejněné pod č. Rt 40/82 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČSSR
- Usnesení Nejvyššího soudu ČSR ze dne 18. 1. 1982, sp. zn. 7 To 55/81, uveřejněné pod č. Rt 39/1982 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČSSR
- Zhodnocení poznatků z rozhodování soudů o trestných činech spáchaných v silniční dopravě, ze dne 29. 6. 1984, sp. zn. Tpjf 23/84, uveřejněné pod č. Rt 36/1984 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soud ČSSR
- Zhodnocení rozhodování vojenských soudů o trestných činech vojenských, v silniční dopravě a proti majetku v socialistickém vlastnictví a odpovídajících přečinech ze dne 22. 12. 1984, sp. zn. Plsf 2/84, uveřejněné pod č. Rt 12/85 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČSSR
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 7. 7. 1986, sp. zn. 1 Tz 28/86, uveřejněné pod č. Rt 20/87 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČSSR

- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 12. 1990, sp. zn. 11 Tz 101/90, uveřejněný pod č. Rt 21/92 Sbírký rozhodnutí a stanovisek Nejvyšších soudů ČSFR, ČR a SR
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 9. 1992, sp. zn. 4 Tz 27/91 uveřejněný pod č. Rt 4/93 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. 10. 1992, sp. zn. 4 Tz 27/92, uveřejněný pod č. Rt 21/93 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu
- Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 16. 11. 1993, sp. zn. 4 To 823/93, uveřejněné pod č. Rt 32/94 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČR
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2000, sp. zn. 5 Tz 202/99 uveřejněný pod č. 5/2000 Sbírký rozhodnutí a stanovisek dostupný na www.nsoud.cz
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 1. 2006, sp. zn. 7 As 17/2005
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 29. 8. 2007, sp. zn. 1 As 11/2007
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2007, sp. zn. 5 Tdo 874/2007 uveřejněné pod č. 26/2009 Sbírký rozhodnutí a stanovisek, dostupné na www.nsoud.cz
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 6. 2008, sp. zn. 8 As 11/2007, uveřejněný pod č. 2308 Sbírký Nejvyššího správního soudu
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2008, sp. zn. 7 Tdo 1321/2008, uveřejněné pod č. 33/2009 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, dostupné na www.nsoud.cz
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. 5. 2009, sp. zn. 3 Tdo 509/2009
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 9. 2010, sp. zn. 8 As 59/2010, uveřejněný pod č. 2168 Sbírký rozhodnutí Nejvyššího správního soudu
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 6. 2011, sp. zn. 2 As 130/2011

- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 2. 2. 2011, sp. zn. 8 Tdo 78/2011, uveřejněné pod č. 3/2012 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, dostupné na www.nsoud.cz
- Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. 6. 2012, sp. zn. Cpjn 205/2011, uveřejněné pod č. 86/2012 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, dostupné na www.nsoud.cz
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 3. 2012, sp. zn. 7 Tdo 218/2012, dostupné na www.nsoud.cz
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 11. 2013, sp. zn. 4 Tdo 1094/2013, uveřejněné pod č. 46/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, dostupné na www.nsoud.cz
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 1. 2014, sp. zn. 2 Afs 67/2013

Právní předpisy

- nařízení vlády č. 41/2014 Sb., o stanovení jiných návykových látek a jejich limitních hodnot, při jejichž dosažení v krevním vzorku řidiče se řidič považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou
- zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- zákon České národní rady č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů
- zákon České národní rady č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 353/2003 Sb. o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 300/2013 Sb., o Vojenské policii a změně některých zákonů (zákon o Vojenské policii), ve znění pozdějších předpisů
- závazný pokyn policejního prezidenta č. 160/2009, kterým se upravuje postup na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu

Internetové zdroje

- BESIP. Motocyklista. Bezpečné řízení motocyklu. Jízda na motocyklu. *Jízda ve dvou*. [online]. [cit. 11-02-2016]. Dostupné z: <http://www.ibesip.cz/cz/motocyklista/bezpecne-rizeni-motocyklu/jizda-na-motocyklu/jizda-ve-dvou>
- NEŠPOR, Karel. *Působení alkoholu*. [online] [cit. 13-02-2016]. Dostupné z: <http://www.driverspraha.cz/download/alkohol-pusobeni.doc>
- SOVINOVÁ, Hana, CSÉMY, Ladislav. *Užívání tabáku a alkoholu v České republice* [online]. Praha: Státní zdravotní ústav, 2014 [cit. 13-02-2016]. Dostupné z: http://www.szu.cz/uploads/documents/czsp/MUDr._Kernova/Uzivani_tabaku_a_alkoholu_v_CR_2014.pdf
- Policie ČR. Časté dotazy. *Jak dechová zkouška probíhá? Jaká zařízení policie při kontrolách využívá?* [online]. [cit. 26-02-2016]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/caste-dotazy-alkohol.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>
- Policie ČR. Zveřejněné informace 2014. *Přístroje k detekci návykových látek*. [online]. [cit. 27-02-2016]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/pristroje-k-detekci-navykovych-latek.aspx>
- Týden. Domáci. Krimi. *Šílenci v autě: jeden šlapal na pedály, druhý vestoje řídil*. [online]. [cit. 20-02-2016]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/cerna-kronika/silenci-v-aute-jeden-slupal-pedaly-druhy-vestoje-ridil_121246.html

Metodiky a metodické pokyny

- Ministerstvo dopravy. *Metodika k usměrnění některých správních činností obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a krajských úřadů v souvislosti s novelizací zákonů č. 361/2000 Sb. a č. 379/2005 Sb. zákonem č. 274/2008 Sb., č.j. 285/2009-160-OST/*, 11 s. Dostupná také z: <http://www.osbid.cz/wp-content/uploads/metodika1.pdf>
- Metodický pokyn pro postup při laboratorním stanovení alkoholu (etylalkoholu) v krvi. In: *Věstník Ministerstva zdravotnictví České republiky* č. 7/2006, str. 13 – 15. Dostupný také z: <http://www.mzcr.cz/Legislativa/Soubor.ashx?souborID=9334&typ=application/pdf&nazev=V%C4%9Bstn%C3%ADk%207-2006.pdf>
- Metodický pokyn pro postup při toxikologickém vyšetření specifikovaných návykových látek v krvi a nebo v moči. In: *Věstník Ministerstva zdravotnictví České republiky* č. 9/2012, str. 2-7. Dostupný také z: <http://www.mzcr.cz/legislativa/Soubor.ashx?souborID=16404&typ=application/pdf&nazev=ZDRAVOTNICTVI%2009-12.pdf>
- PERŠL, Jan. *Pracovní postup č. 114-MP-C008-08, Metodika měření alkoholu v dechu pro analyzátory alkoholu v dechu* [online]. Brno: Český metrologický institut, 2008 [cit. 22-02-2016]. Dostupné z: <http://www.mdcz.cz/NR/rdonlyres/6F99A93D-C324-4C85-8EAC-01D66FC5F691/0/Dokumc116pdf.pdf>

Ostatní zdroje

- Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Dostupná také v databázi na adrese www.beck-online.cz
- KRUPIČKA, Jiří. Konzultace, konaná dne 15. 2. 2016
- MOUDRÁ, Renáta. Konzultace, konaná dne 8. 3. 2016
- ŘÍHA, Jiří. Seminář trestního práva III, konaný dne 16. 12. 2013

Resumé

Práce se zabývá návykovými látkami v dopravě, tedy fenoménem alkoholu a jiných návykových látek u řidičů motorových a nemotorových vozidel. Práce je rozdělena na tři velké kapitoly. V první je vymezení pojmů, které čtenáři objasňuje, čím se bude práce zabývat. Druhá kapitola, Hmotněprávní úprava, je rozdělena na dvě velké podkapitoly, Trestní právo a Správní právo. Podkapitola Trestní právo rozebírá trestné činy, kterých je možné se dopustit v souvislosti s návykovými látkami v silniční dopravě, a sice ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 TZ, obecné ohrožení a obecné ohrožení z nedbalosti podle § 272 TZ a § 273 TZ a opilství podle § 360 TZ. Největší pozornost je věnována trestnému činu ohrožení pod vlivem návykové látky, který je jakožto nejčastější trestný čin páchaný v souvislosti s návykovými látkami v silniční dopravě rozebrán z hlediska znaků skutkové podstaty, spolupachatelství a účastenství, vývojových stádií, kvalifikovaných skutkových podstat a sankcí. Druhá podkapitola, Správní právo, rozebírá 3 nejčastější přestupky související s návykovými látkami v silniční dopravě. Jedná se o přestupky podle § 125c odst. 1 písm. b), písm. c) a písm. d). Konečně pak třetí kapitola, Procesněprávní úprava, se zaměřuje především na možnosti zjištění ovlivnění řidiče návykovou látkou. Největší pozornost je pak věnována vyšetření tzv. „objektivního zjištění“ ovlivnění řidiče návykovou látkou. Závěr práce pojednává o možnosti řidiče, který je kontrolován na ovlivnění návykovou látkou a možnosti policie, když takovou kontrolu provádí.

Jedná se o práci multioborovou, která se zabývá jak právem trestním, tak právem správním, konkrétně přestupkovým. Cílem práce není poskytnout podrobný výklad jednotlivých deliktů, ale spíše poukázat na vzájemné hranice mezi rozebíranými trestnými činy a přestupky a problémy s nimi spojené. V procesněprávní části práce jsou pak rozebrány pouze specifika vyšetřování těchto trestných činů, tedy zejména vyšetření řidiče na ovlivnění alkoholem a jinými návykovými látkami.

Summary

My diploma thesis deals with the addictive substances in road transport, especially with alcohol and other narcotic drugs used by drivers of motorized and non-motorized vehicles. The thesis is divided into three main parts. First chapter provides the definition and clarification of the terms. Second chapter, Substantive law, contains two subchapters, Criminal law and Administrative law. The subchapter Criminal law analyzes crimes that can be committed in conjunction with the addictive substances in road transport, namely endangerment under influence of an addictive substance according to § 274 TZ, general endangerment and general endangerment alleging negligence according to § 272 TZ and § 273 TZ and inebriation according to § 360 TZ. The most attention is paid to the offence of endangerment under the influence of an addictive substance, which is, as the most frequently committed crime in connection with the addictive substances, analyzed in terms of elements of crime, complicity and participation, stages of the commission of the crime, qualified elements of crime and sanctions. The second subchapter, Administrative law, examines three mostly committed minor offences related to the addictive substances in road transport. These are minor offences according to § 125c odst. 1 písm. b), písm. c) and písm. d). The third chapter, Procedural adjustment, deals mainly with the methods that determine the influence of driver by an addictive substance. The most attention is paid to the examination, as so-called “objective finding” of influence of driver by an addictive substance. The conclusion briefly describes drivers’ and police’s possibilities in case the control and examination on influence of an addictive substance is performed.

The thesis is multidisciplinary and analyzes both criminal law and administrative law, in particular minor crime law. The goal of the thesis is not to provide with a detail explanation of individual offences, but to define the boundaries between crimes and minor crimes and problems associated with. The procedural part of the thesis lays down particularities of investigation of these crimes, especially examination of driving under the influence of alcohol and other narcotic drugs.

Název diplomové práce v českém jazyce

Návykové látky v silniční dopravě

Název diplomové práce v anglickém jazyce

Addictive substances in road transport

Klíčová slova

Návyková látka, silniční doprava, ohrožení pod vlivem návykové látky

Key words

Addictive substance, road transport, endangerment under influence of an addictive substance